

gős mozgó-
an rá, hábo-
A lapok sze-
a hideget.
an van szik-

Ovidio és

ése szerint
t élénk har-
ciliációt vere-
iradása sze-
Talavera és
néhány kilo-

portugál ha-
t lázadásfal-
ég a követ-

a Dau ha-
k meg. A
azonnal ér-
ti tüzését

t. Mindkét
és rövidesen
lázázó mat-
ság elé áll-
az ostrom-

és polgári
rganatosítót-
ba koncent-

függesztet-
ségi épülete-
zik. A csa-
gial pontjait.

az országban
bombázása
meghalt,
vedtek.

ikkei
uzista

eti lapok je-
on belül su-
A nézetelté-
raic, a párt
a alatt álló

ita hetilap-
eltatta Titu-
rányításában

cikkek éle-
uzista párt-
alt hivatalos
nt, ki fogja

Goga német-
olatosan tett
enségek for-
rtban.

PORT

szidó
on

Kelet tud.)
a Haggib-
akkabi Szó-
ajnokai ver-

ország leg-
ában foglaló
nevezéseiket
z a szidó te-
nyeinek. A

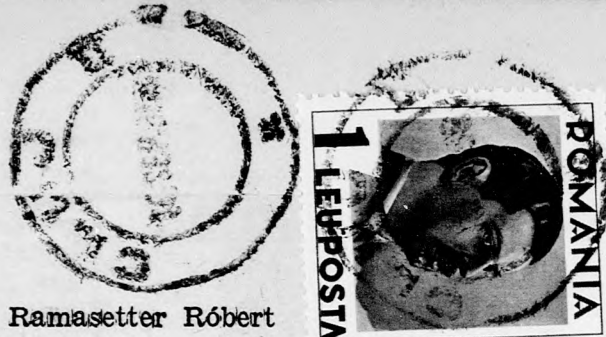
Makkabi,
Sámson,
rai Kadima-
roji Makkabi

küzdelemben
szidó leg-
hoz.

EGNYILT!
SNÉ

erme
TI,

ette mögött

DI Ramasetter Róbert

Disztér 2. I. e.

BUDAPEST

KELET

ESIDÓ POLITIKAINAPILAP

Hörmentelen
leveleket nem
fogadunk el.
— Kéziratok
megőrzését és visszaküldését nem
vállaljuk. Főszerkesztő: dr. Marton
Ernő. Felelős szerkesztő: Jánabon
Ferenc. Bucuresti szerkesztő: Háb-
szegi Ernő, Strada Cobălcescu 52.
Csütörtök, 1936. szeptember 10.
5696. ÉV. ELUL 23. XIX. ÉVF. 212. SZAM

Unamuno

Salamancának, a legrégebb spanyol egyetemnek volt a rektora Miguel Unamuno, a híres spanyol író és filozófus.

Azaz csak addig volt, míg menekülni nem volt kénytelen Primo de Rivera diktatúrájának üldözéséi elől — forró republikánus érzelméi miatt.

Párizsba menekült, ahonnan tollának erejével harcolt a spanyol zsarnokság ellen, a spanyol köztársaságért.

Abban az időben a szoldateszkát és a klekikalizmust tette felelőssé a spanyol nép végzetlen nyomoráért és elmaradottságáért.

Amikor győzött a forradalom, győzött a köztársaság, Unamunót valóságilag diadalmenetben kísérték a nép a salamancai egyetemre, amelynek rektori székét újra elfoglalta.

Unamuno azonban többet várt ennél. Egy filozófushoz egyáltalán nem illő hevességgel és mohósággal nyult a köztársasági elnöki méltóság után, amelyet azonban nem sikerült meghódítania.

Zamorra, majd Azanaj tábornok lett a köztársaság elnöke — Unamuno még a jelöltség sem jutott el.

Unamuno ekkor az egész világ és főleg honfitársai nagy, sőt a döbbenetközé közelálló esodálkozására, újra emigrált, ezúttal Londonba, ahonnan most már az általa otyannyra öhajított köztársaság ellen kezdett hadakozni.

A filozófusból és íróból, a progresszív politikusból egyszerre csak kibujt egy aggyastyan mérhetetlen hiúsága és sértett, talán tényleg megbántott önérzete.

Kiderült, hogy az erősen metafizikai színezetű, paradoxonokban bővelkedő unamunói bölcsélet apostola is ember, még pedig nem is túlságosan szilárd jellemű és jóhiszemű ember.

Különböznél elképzelhetően volna, hogy Unamuno olyan hangot pendítsen meg egykori fegyvertársai, a spanyol demokrácia védelmezői ellen, mint amelyet használt.

Szenvedélyes, gyűlölködő szavai nem egy filozófus, nem egy volt demokrata, egy volt forradalmár szavai. Dicsőségére válnának akármelyik náci-szófonoknak, vagy gyűlöletben tobzó demagógoknak is.

Ezek a szavak azt bizonyítják, hogy Unamuno csak egy saját és nem a spanyol nép képmére teremtett köztársaságnak volna a híve s ha ez nem volt és nem lehetséges, ugy inkább azokkal tart, akik ellen egy életen keresztül harcolt s akik ellen még hevesebb kirohanásokat intézett egykoron.

Miért jön Sztójadinovics?

Sztójadinovics jugoszláv külügyminiszter bucaresti látogatása a mai zürzavaros külpolitikai helyzetben a legkülönbözőbb feltevésekre nyújtott alkalmat a kül- és belföldi sajtóban egyaránt. A román kormány átszervezése nyomán támadt bizonytalanság, mely elsősorban Titulescu kibuktatásának tulajdonítható, szintén alkalmas volt ezeknek a feltevéseknek megerősítésére. A német érdeklődésű tartozó sajtó- és rádiószervek már készek voltak azzal a megállapítással, hogy Sztójadinovics bucaresti útja a szovjetellenes front létrehozásának érdekében történik. A hírek azokra a kombinációkra támaszkodnak, amelyek Titulescu kiválása nyomán a román külpolitika irányváltásával kapcsolatban merültek fel, másrészt pedig az ismert jugoszláv külpolitikai felfogásra, mely mindig hívós magatartást tanusított a francia-orosz szövetségi hálózattal szemben.

A német forrásból eredő külpolitikai feltevések azonban a Sztójadinovics látogatásával kapcsolatban nem látszanak valószínűnek. A Dimineata mai számában Liviu P. Nasta, a kitűnően tájékozott külpolitikai hírlapíró, vezérelőket ír Sztójadinovics látogatásáról. Megállapítja a cikkíró, hogy a pozsonyi kisanantkonferencia előtti tárgyalásokról szóló mindenféle kombináció alaptalan. A belgrádi konferencia után, amely a három ország egyetemes külpolitikai irányvonalát pontosan határozta meg, semmi olyan változás nem állott be, mely a feltevések valódiságát igazolná.

Az a levél, amelyet Sztójadinovics intézett Titulescuhoz június 6-án, valóságos diplomáciai dokumentum és ez a belgrádi konferencia politikai határozataival a legteljesebb

Az alkotmányos kérdésben változatlanul nem hajlandó Maniu engedni álláspontjából

Ures kézzel távoztak el Sovatáról Mihalache küldöttei

Bucuresti, szeptember 9. (Az Uj Kelet tud.) Politikai körökben nagy érdeklődéssel tekintenek a nemzeti parasztpárt végrehajtóbizottságának ülésé elé. Legutóbbi politikai események olyan helyzetet teremtettek, amelyben a nemzeti parasztpárt állásfoglalásának messzeható következményei lehetnek. Es minthogy a pártvezetőségben belül különböző áramlatok érvényesülnek, amelyek a párt egyöntetű és energikus fellépését ugyszólván lehetetlenné teszik, a végrehajtóbizottság ülésével kapcsolatban mindenekelőtt is annak a kérdésnek a tisztázását várja a politikai világ, vajjon az adott helyzetre való tekintettel hajlandók lesznek-e a pártvezetők olyan koncessziókra, amelyek a teljes akcióséget lehetővé teszik.

Ebből a szempontból a végrehajtóbizottság ülése különösképpen érdekesnek ígérkezik

Nemzeti parasztpárti intervenció Maniunál

Ezzel magyarázzák, hogy az utóbbi időben intervenció is történt a pártvezetőség részéről Maniunál, akit merev álláspontjának feladására, vagy legalább is enyhítésére kérte. A Curentul jelentése szerint tegnap a pártvezetőségnek egy küldöttsége érkezett Clujra, majd innen Sovatara utazott. A küldöttséget vezető Popovici Mihai kérte Maniut, mondja meg világosan, hogy hajlandó-e a pártvezetőség taktikájának elfogadásával a párt kormányra jutását megkönnyíteni, vagy sem. Maniu eddigi magatartása olyan helyzetbe hozta a pártot, amely tovább nem tartható fenn. Maniunak válaszában kell a két lehetőség között: vagy elvállalja a párt elnökséget, vagy pedig kijelenti azt, hogy mindenben egyetért Mihalacheval.

Maniu — írja a Curentul — a szokástól eltérően nem sietett kihangsúlyozni azt, hogy a párt katonájának tekinti magát. Ezzel szemben megtagadta a nyílt választ a küldöttségnek, mondván, hogy fellépésének ultimátumszerű jellege van és egy ilyen fellépés vele szemben nem várhat választ.

A „Dimineata” is részleteket közöl Maniu és a pártvezetőség küldöttségének kétórás beszélgetéséről. Eszerint a küldöttség informálta Maniut az összes napirenden lévő kérdésekről és kérte, hogy lehetőleg találkozzék Mihalacheval még a végrehajtó bizottság ülése előtt. Maniu erre állítólag ígéretet is tett volna.

Clujon nem tudnak a Sovatara indult küldöttségről

A Curentul cikkében arra hivatkozik, hogy információit clujai politikai körökből szerezte be. Ezzel szemben az itteni nemzeti parasztpárti vezetők mitsem tudnak a sovatai küldöttség átutazásáról. Szó volt egy ilyen delegáció Maniuhoz való menesztéséről, ez azonban nem járt Clujon és semmiesetre sem beszélhetett Maniunál, úgy, ahogyan ez a Curentul jelentéséből kiderül. Egyébként, ha a küldöttség célja az lett volna, hogy Maniut álláspontjának megváltoztatására bírja, akkor hiába járt Sovatara, — mondják a clujai nemzeti parasztpárti vezetők. Ebben a kérdésben kompromisszum nem köthető többé és ezt Mihalache nagyon jól tudja. Maniu és hívei fegyelmetlenül igyekeznek a nemzeti parasztpárt politikai akciójába beilleszkedni,

mértékben egyet ért. A belgrádi program, amely magában foglalja a három államnak közös és együttes magatartását minden esetlegességgel szemben, a bucaresti konferencián a három államfő közös megbeszéléseinek tárgyat képezte és a három uralkodó a programot ratifikálta is.

Következőképpen a jugoszláv külügyminiszter romániai látogatásának speciális politikai céljai nincsenek. Belföldi hivatalos körök eleve is kihangsúlyozták, hogy Victor Antonescu és Sztójadinovics megbeszélései csak a két ország közötti kapcsolatot, külö-

ezt. Résztvesznek ugyanis az ülésen a bizottság összes tagjai: a párt volt miniszterei, tagozati vezetői és csaknem minden markánsabb személyisége. A legnagyobb érdeklődésre Maniu részvétele tart számot. A volt miniszterelnök megszokott szokásos sovatai kuráját, hogy az ülésen részt vegyen. Mihalache nagy súlyt helyez az utóbbi időben arra, hogy a párt belső egyensúlyát és egységét megteremtse, vagy legalább is kifelé azt a látszatot keltsse, mintha az egyes vezetők közötti nézeteltérések nem volnának áthidalhatatlanok. A nemzeti parasztpárt vezető véleménye szerint az átszervezett Tatarescu-kormány néhány hónapig fogja az ország ügyeit zsemlni és ha a kormányutódlás aktuálissá válik, a nemzeti parasztpártnak felkészülten kell várnia ezt a lehetőséget.

de semmilyen körülmények között sem mondhat le egy álláspontról, amelyet döntő fontosságúnak tart. A párt, a demokrácia és az ország jövője szempontjából egyaránt.

Arra a kérdésre, vajjon Armand Calinescu volt belügyi alminiszter legutóbbi clujai látogatása alkalmával volt-e szó közte és az ardeali tartományi vezetőség között erről a problémáról — negatív választ adott informátorunk. Calinescunak kötött megbízása volt arra, hogy a parasztpárt kérdésében tárgyaljon az ardeali vezetőkkel.

Costachescu pálfordulása

A végrehajtó bizottság ülésének másik érdekes vendége Costachescu professzor, az első Maniu-kormány közoktatásügyi minisztere, majd szenátusi elnök a Vaída-kormány alatt. Costachescu képviseli a másik szélső pólust a nemzeti parasztpártban: tudni sem akar alkotmányos kérdés létezéséről és követeli, hogy a párt ennek megfelelő politikát folytasson. A Dimineata tudni véli, hogy Costachescut meglehetősen lehangozta a mód, ahogyan a legfelsőbb bizalom Tatarescuval szemben ismét megnyilvánult és ennek hatása alatt közölte Mihalacheval, hogy a pártnak feltétel nélkül rendelkezésére áll. Másrészt a Dimineata ugy értesül, hogy Maniu nem fog nehézségeket gördíteni a nemzeti parasztpárt uralomra jutása elé.

Tegnap délután 17 órakor Iamandi kultuszminiszter letette az esküt a Foisor-kastélyban Tatarescu jelenlétében. Az eskütétel után az uralkodó kihallgatásán fogadta Iamandit, majd 1 óras audienciára magánál tartotta Tatarescut is, akivel annak végzetéven Iamandi és Stefanescu-Goanga kíséretében vissza utazott a fővárosba. A miniszterelnök után a király Iucat is 1 óráig tartó kihallgatáson fogadta. A belügyminiszter a legújabb rendfenntartó intézkedésekről számolt be.

Ugyancsak a rendfenntartó intézkedésekről számolt be az uralkodónak Cernat őrnagy, a rendőrség és sziguranca vezérgazdája.

Bucuresti, szeptember 9. Párizsi távirat szerint dr. Lupu Cap Martinbe érkezett és hosszabb megbeszélést folytatott Titulescuval. A volt külügyminiszter az utóbbi napokban több fontos román személyiség látogatását fogadta.

nösképpen pedig a gazdasági kérdések megválasztását szolgálják. Az általános politikai kérdéseket, főleg pedig a Közép-Európa vonatkozó kérdéskomplexumot csak Pozsonyban fogja megbeszélni a két külügyminiszter, Krofta cseh külügyminiszter jelenlétében.

Kétségtelen, hogy a nyugtalan külpolitikai élet sok meglepetést hozhat. Egyelőre azonban a pozsonyi kisanant konferencia és az ezt megelőző Sztójadinovics—Antonescu megbeszélés nem a meglepetések jegyében fog lefolyni. Ami pedig időt jelent és az idő — élet.

VILAG TUKER

Egy kiváltságos asszony emlékére

Írta: Salamon László

Lagnellesi kastélyában — százéves korában! — pár héttel ezelőtt meghalt egy csodálatos életű francia asszony: Juliette Adam. Jelentős alkotások nem maradtak utána, hiszen talán rövidesen a feledés tengerébe hanyatlik s mégis: ez a matuzsálemi kort megért asszony egyike volt ama nagy francia asszonyoknak, akik, mint Szent Johanna, Madame Roland, Recamier és Staél asszonyok, alakítólag, befolyásolóan hatottak koruk legkiválóbb férfaira.

Juliette Adam nem alkotott remekműveket, de ő maga remekbe készült teremtmény volt. Nem volt hívatásos művész és politikus, de érezte és felfedezte az elhivatottságot. Nem volt vezéri természet, de igazi asszonyi, vagy ami ezzel egy: igazi anyai ösztönnel ismerte fel kora zsemlésre teremtett egyéniségeit.

A legnagyobb századok egyikének: a tizenkilencedik századnak volt Aspasija. Irodalmi szalonja több, mint egy fél évszázadon keresztül volt találkozó helye Párizs szellemi világának: írónak, művészeknek, politikusoknak és tudósoknak.

A harmadik köztársaság eszméi, politikai és világgpolitikai célkitűzései az ő szalonjában alakultak ki, csiszolódtak és alakultak át, mielőtt a nyílt küzdelmek, a nyílt ütközetek hevébe sodródtak volna.

Mint annak idején Madame Roland, a francia forradalom tragikusorsú hősnője, Juliette Adam is izig-veíg republikánus volt. Gambetta csaknem mindennapos vendége volt szalonjának s nem egyszer kért és kapott ettől a lelkes asszonytól hátorítást, ielkesítést, sőt komoly tanácsokat is.

Szellemének hajlékonysága, gazdagsága, a szívárvány színeiben ragyogó pompája azonban a tizenkilencedik század nagy francia íróira gyakorolta a legmaradandóbb és a legtermékenyebb hatást.

E csodálatos század, a polgári kultúra ragyogásának eme első és utolsó nyara, nemcsak anyagi bőséget eredményezett, hanem szellemekben is olyan aratást hozott, amelynek bőségességéből eljövendő korok is két kézzel mérhetnek majdjan.

Juliette Adam szalonjában a legkülönbözőbb temperamentumu, a legkülönbözőbb szemléletű írók és gondolkodók adtak egymásnak találkozó: a szocialisták és katolikusok, hedonisták és humanisták, antiszemita és világgpolgárok.

Az elismerésnek és elismertetésnek ebben az irodalmi szalonban egyetlen kritériuma a tehetség volt, de ez azután elengedhetetlen feltétele volt az érvényesülésnek.

S a Juliette asszony szalonjába való meghívás ebben az időben csaknem egyet jelentett az érvényesüléssel. Vagyona, kitűnő társadalmi összeköttetései révén a fiatal, kezdő írókat kiadókhoz juttatta, elismerése és izlésének elismert kifinomultságát rendszerint megelőzte, sőt egyenesen befolyásolta a kritikát.

S hogy tekintélye milyen nagy volt, hogy izlése mennyire kifinomult, annak legékebb bizonyossága az, hogy olyan nagy írók, mint Maupassant, Richepin, Paul Valéry, Paul Bourget, Pierre Loti, Leon Daudet, neki köszönhették főfelfedeztetésüket.

Ezeket a nagyevű írókat valóban csak a zsenijük, a tehetségük tette egymáshoz hasonlóvá, egyébként világok választották őket egymástól.

Maupassant-t, ezt a forróvéru hedonista-realista író, nemcsak temperamentuma különböztette meg például Paul Bourget-től, hanem egész világ- és életszemlélete is. Maupassant az élet érzéki kiélésének jogát és szükségességét hirdette, míg Paul Bourget a katolikus életszemlélet restaurátora, a lelkiismeret költője volt.

Richepin hatalmas életkedvében és színes naturalizmusában a francia kisember, pontosabban: a francia kispolgár egyszerű derűje és élniakarása jutott szőhöz, míg Paul Valéry az új-klasszicizmus, az európai humanizmus hagyományait élesztette fel hideg ötvözetű, elvont, kiért és megtámadhatatlan tisztaságu formákba öntött költészetében. Pierre Loti keleti csillogásával szemben

Leon Daudet éppen az antiszemita nacionalizmust ébresztette s a kiáltság visszaállításának szükségességét hirdette — egy renthetetlenül köztársági, haladott gondolkozású asszony irodalmi szalonjában!

Juliette Adam asszony szalonjának volt mindennapos vendége Marcel Proust is, ez a legproblématisabb, legbonyolultabb számadvégi francia író, a részletek hallatlan pontosságu megfigyelője, az idegek játékának, a szóval alig rögzíthető hangulatoknak megszólaltatója, akinek regényeiben nemcsak az emberek, hanem a dolgok is élnek, sőt: a némaságra kárhözhatott dolgok könnye tragikusabban pereg bennük, mint az embereké!

E dekadens, a túlérett kulturának és a franciába ojtott zsidó nyugtalanságnak emhervirága rendszerint fiatal, de máris, komor tekintetű, dús gazdag fiatal ember oldalán jelent meg Juliette asszony szalonjában. A fiatal ember rendszerint hallgatagságát csak akkor lehetett a viták áramába vonni, ha szociális problémákról, vagy Goethéről esett szó.

Ennek a fiatal embernek Leon Blum volt a neve s abban az időben, mint szemkritikus vonta magára az irodalmi világ figyelmét. Szellemes, a szinpad műveket egészen eredeti módon bíráló írási után azonban még senki sem sejtette benne az eljövendő társadalmi reformert, Franciaország leendő miniszterelnökét.

Ebben a színes, különös világban, eme egymással csak a szépség és értelem kölcsönös imádatában egyező férfi-társaságban Juliette Adam mintegy az összekötő tiszt szerepét játszotta.

Egyéniségének, szépségének, töretlen életkedvének, az előítéletek megvetésében tanult bátorságának varázsa lehetővé tette a különböző álláspontok védelmében felágaskodó szavetvélőket s néhány órára barátokká tudta varázsolni azokat is, akik a fórumokon, a folyóiratok és lapok hasábjain más-más igazságok, más-más hitek, más-más érzelmei hirdetői és harcosai voltak.

Francia volt s így a maga komoly és állhatatos meggyőződésével sem tudták megakadályozni abban, hogy a legabszolútabbaknak volt igazságok mögött meg ne lássa az ellenigazságok lehetőségét is.

Hajlott a szépségre s ha jelleme ki is zárta azt, hogy egyidőben több meggyőződés legyen: szívének melegsége és okos jószága, a szépség és szellem áhítatos tisztelése, a kiválóság és elhivatottság papnőjévé, nemcsak értelemben vett szolgálónőjévé avatták.

Egyszemélyben volt demokrata és arisztokrata, mintegy bizonyosságul annak, hogy az a két beállítottság nem feltétlenül áll ellentétben egymással. Csak akiben mélyen és fellelőzően mögött — mint minden antiszemita mögött — a reakció hadal vonulnak fel. Dreyfuss esetében a harmadik köztársaság ellenségei.

Mélyeséges republikánizmusa, haladott gondolkodásának tüze akkor lángolt fel legintenzívebben, amikor Franciaország közéletét a Dreyfuss-per izgalmai dúlták fel. Asszonyi ösztönének finomságával előbb és félreérthetlenebbül ismerte fel, mint az értelem és igazság nevében harcavonuló férfiak, hogy a zsidó tüzérvény elleni antiszemita összeesküvés mögött — mint minden antiszemita mögött — a reakció hadal vonulnak fel. Dreyfuss esetében a harmadik köztársaság ellenségei.

A Dreyfuss-pör idején Juliette Adam szalonja valóságos főhadiszállása volt annak a szellemi és erkölcsi elitnek, mely az ártatlanul meghurcolt tüzérvény érdekében nemcsak reputációját, de gyakran testi épségét tette kockára. Juliette Adam nemcsak ösztönöz erejét, nemcsak bátorító mosolyait, nemcsak szellemének frissességét mozgósította az „ügy” diadalá érdekében, hanem magyarázó is.

Nem kis része volt abban, hogy Anatole France, ez a szkeptikus bölcs, a szépség és gondolat szerelmese, az ő kedvéért még Zolával is kibékült, aki ellen pedig gunyjának mérgét és fullánkját nem egyszer lövelte ki irodalmi kritikáiban. Sőt: ez a szobrai és könyvei közé zárkózott lyterary gentleman ebben az időben lett a szocialista munkásgyűlések leghevesebb, legellenállhatatlanabb erejű szóvivője, hogy egy zsidó kapitány ügyét védelmezze azokon!

A sikerből, melyet felfedezettjei: szellemének, izlésének és szívének gyermekei arattak, Juliette Adam életére is gyakran hullottak éltető sugarak. Párizs szellemi elitje nemcsak becsülte őt, hanem szerette is. Hálaadások voltak neki, világméretű beállítottságukra való tekintet nélkül.

Juliette Adam kiváltságos asszony volt, kiváltságos volt az élete, nemcsak tartalmában, hanem tartamában is. A szellem és jóteittele való emlékezés ereje megtartóbbnak bizonyult számára, mint az orvosok tudomány, mint az összes ifjító elméletek gyakorlati alkalmazása. Szívének és szellemének örök ifjúsága megővta a test bajaitól. Sokszor és mélyen szeretett, sokszor és mélyen szerették: nemcsak regényeket inspirált tehát, hanem a saját élete is regény volt.

Nem harcolt a nők „felszabadításáért”, mert a felszabadítást önmagán kezdte s az volt a véleménye, hogy aki fel akar szabadulni, annak nincs szüksége törvényes jogcímre ehhez. Ismerte a franciákat és a franciák történelmét, amelynek számos döntő fordulata kiváló asszonyok tettei és befolyása kényszerítette ki.

A francia irodalmon kívül az orosz irodalom volt az, amelyhez egész érdeklődésével és rajongásával fokozódó elismeréssel vonzódtott. Vogué, az orosz irodalomról szóló nagyszerű esszé szerzője, szintén baráti köréhez tartozott. A szláv lélekhez való vonzódása, kongenialitása végül politikai és társadalomszemléleti konzekvenciákhoz vezetett: Juliette Adam az orosz-francia barátság szükségességének lelkes hirdetője volt.

Utolsó éveit lagnelles kastélyában, visszavonultságban töltötte. Emlékeinek, gazdag és ragyogó emlékeinek élt, egy kiegyensúlyozott, céljait és vágyait betöltött asszonyi lélek és egy férfias szellem bölcsességének isteni békéjében. Utolsó hónapjait is az öröm sugarai szelítették meg: mélyen örült, hogy Marcel Proust barátja, — szalonjának egyik egykori és nagybecsült látogatója: Leon Blum Franciaország miniszterelnöke lett. Meleghangú táviratban gratulált az egykori írónak, aki minden biznnyal szívesen hívta volna meg kabinetjébe Madame Juliettet, ha nem száz év nyomta volna a vállait.

Madame Juliette Adam nincs többé s halálával nemcsak egy csodálatos élet szűnt meg, hanem egy csodálatos század pompája is lehanyatlott.

Egy palesztinai zsidó paraszt levele egy angol kommunista képviselőhöz

A cionista telepítés elleni vádak a palesztinai zsidó munkás igazságának tükrében

Az angol alsóház legutóbbi nagy Palesztina-vitáiból ismerjük Mr. Galkor képviselő nevét. Jól emlékszünk felszólalásaira, amelyekért köszöntőtvíratokkal halmozták el a palesztinai arabok. Mr. Galkor a kommunizisták képviseli az angol alsóházban és ebben a minőségben legbüzköbb védelmezője volt az arab zavaróknak és támogatója a cionista kolonizációnak abban a vitában, amelyet az angol képviselőház tartott a palesztinai eseményekről.

Galkor azonban nemcsak az araboktól kapott köszöneteket, hanem egy zsidó kolonista is felkereste soráival. E sorok most nyílt levél formájában láttak napvilágot és a „Davar”-on át bekerültek a világsajtóba is.

A levél szövege a következő:

A bemutatkozó

„Igen tisztelt Uram!

Olvastam parlamenti beszédét és néhány kérdésben van Önhez. De előbb be fogok mutatkozni: Életem 51 évéből 35 éve, mint munkás élek kezem munkájából. Harmincegy éve vagyok Palesztinában és ebből 15 éve az Eijn-Charod-i nagy kommunában, vagyis annak alapítása óta.

Mi vezetett engem ebbe az országba? Elsősorban a vágy maga, Erec Jiszráél után, a belső kapcsolatok, amelyek engem, mint zsidót ehhez az országhoz fűznek. Másodsorban a zsidók nyomorúsága az idegenországban. Harmadsorban az a tudat, hogy ebben az országban elegendő hely van a zsidó nép egy nagy részének, melynek menedékre van szüksége, anélkül, hogy a bennlakóktól valamit ís elveszen.

Önök könnyű tere volt, amikor a parlamentbe védelembe vette az arabokat. Ugy tűntethette fel magát, hogy az elnyomottak jogaiért harcol és önmaga is örül szent haragjuknak. De kik elnyomottabbak: az arabok, akik saját államaikban élnek s akikre mindenütt oly nagy tekintettel vannak, vagy pedig a mindenütt gyűlölt és öldözött zsidók milliói, akik nem tudják hová hajtsák le fejüket?

Az örmények és az arabok

Emlékszik talán az örmények lemészárolt és megsemmisített népére? Sohasem történt hasonló az arabokkal. Ők nyugodtan ülnek meghódított birtokukon. De amikor egy mocsaras és lakatlan sziriai vidéken akarták letelepíteni az örményeket, akkor titkolták a sziriai arabok, annak ellenére, hogy nekik ezen a vidéken semmiük nem volt. Éppugy tiltakoznak most a zsidók ellen.

És most mondja meg, igen tisztelt képviselő ur, hogyan állunk itt a szociális igazságosság szempontjával? Kinek van joga azt mondani: ez a föld az enyém, az én magántulajdonom és én ebben az állapotban akarom és tudom pusztán hagyni, ahogy ma van. Neked azonban, akinek nincs föld a lába alatt, nincs jogod az én „tulajdonomat” megváltani a pusztától, megművelni ezt a földet és élni belőle. Ez igazságosság?

Ezt a kérdést teszem fel a szerencsétlen örmények kapcsán, akiket lemészároltak a „örökök és akiket nem engedtek pusztáikra az arabok. Vajjon a zsidók sorsa jobb-e, mint az örményeké? Mindketten

menedékhelyet keresnek és kinek van joga ezt tőlük megtagadni?

A zsidók és az arabok

Amikor mi Palesztinába jöttünk, négyszázezer arab élt itt, legnagyobb részük rettenetes nyomorban. És volt ez egy országban, amely egykor a zsidók millióit táplálta. Ma, miután a zsidó telepítés kerek négyszázezer lakost számlál, az arabok száma kerek egymillióra nőtt. Akkor is kiabáltak, hogy nincs hely az országban és mi bebizonyítottuk, hogy harminc év alatt megkétszereződött a lakosság száma és sokszorosán feljavulhatott a gazdasági helyzet. Most mondja meg, kérem, Galkor ur, melyik az a mérték, amellyel felméri, hogy elegendő-e a föld, vagy sem?

Ön azt mondja, ez csak egy kapitalista konjunktúra volt. En egy kis példát állítok ezzel szembe.

Azon a rögön, melyen én dolgozom, előtűnik néhány arab család élt, akik *Sursuk Effenditől* bérlették a földet. Termésük egy negyedét kellett leadniuk, még mielőtt a haszon árnyékát is látják volna a földből. Ami maradt, annak ötven százalékát népük uzsorásainak kellett fizetniük kamatban és adósságban. Amit arattak, máltária és éhség volt. Amióta mi, zsidók, vetjük birtokba ezt a földet, e néhány, könnyűszerrel elintézt család helyett kétezer ember él itt. A mocsarak helyén sűrű gabonamezők, a puszták helyén, ahol egyetlen fa sem volt, több mint egymillió gyümölcs és más fa nő. Egy tehéncsorda helyett, melyből egy tehén évente átlag 6—700 liter tejet adott, ma több mint ezer tehén legel itt és fejenként négyezer liter tejet ad évente. Ezt nevezi Ön „kapitalista konjunktúrának!” Mert jól jegyezze meg: ezen az egész területen egyetlen kapitalista sem él, hanem munkásoközösség, mely önmagának teremt és más zsidóknak készíti elő a helyet, akik ide fognak jönni, mert ide kell jönniök.

Az „igazak” harca

Ön, aki nagy és egészséges nép fia, születésénél mindent készen talált és nem tudja felfogni egy éhező nép fiainak erejét és akaratát, mely föld után, szabad levegő, nap és életreménység után éheznek. Önök fogalma sincs azoknak az embereknek az akaratáról és erejéről, akik a kétségbeesés szélén állnak. Ön azt meri állítani, hogy nem szabad német zsidókat Németországból Palesztinába vinni. Honnan veszi ön a jogot ahhoz, hogy így beszéljen? Ki jogosította önt fel arra, hogy elnézzen azoknak gyilkos tettei fölött, akiket ön a „legigazságosabb nép”-nek nevez?

„Gyilkolják őket!” — állította ön az arabokról. Nem pirult el, amikor ezt állította? Azt, hogy az arabok egy csecsemőotthon felgyújtanak, amelyben csak szolgálatos nők voltak a csecsemőkön kívül, ezt nevezi ön „igazságos” harcnak? Igaznak nevezi ön azokat, akik egy éjszaka felgyújtják a mezőket és erdőket, amelyek dolgozó emberek fáradságos munkájának műve, vagy azokat, akik 1929-ben baltákkal és csákányokkal gyilkoltak le egy egész rabbi-iskolát Hebronban. Beszédében ön az arab nőknak egy táviratát olvasta fel, amelyben azok köszönetet mondanak önnek magatartásáért. A távirat ezekkel a szavakkal végződik: „Csak a politikai

irányzat megváltozása vehet véget a zavarásoknak!”

A zsidó anyák levele

Engedje meg, hogy ezzel a távirattal szembe állítsam azt a levelet, amelyet a zsidó anyák intéztek az arab nőkhöz:

„Anyák szava az anyákhoz”

Junius 20-án gonosztevők fel akarták gyújtani a jeruzsálemi gyermek-otthon, amelyet zsidó nők alapítottak. Ártatlan csecsemők szárai voltak rettenetes tűzhalálra ítélve. Megriad a fantázia annak gondolatán, hogy milyen következményei lettek volna ennek a gaztettségnek. Ezért fordulunk az összes anyákhoz és nőkhöz. Birtokos vagyunk benne, hogy minden anya megremeg, amikor hallja ezt a rettenetes hírt és kötelességének fogja érezni, hogy energikusan tiltakozzék az ilyen gaztettek ellen.

Hozzájuk fordulunk, arab anyák és nők ebben az országban és kérünk benneteket, hassatok oda, hogy legyen vége ennek a harci módnak, nehogy örökre megfertőzék népetek gyermekeinek lelkét és szívét. Higgyétek nekünk, hogy a mi igaz reményünk, hogy népünk gyermekeit a ti népetek gyermekeivel való közös munkára neveljük.

Aláírva: Zsidó nők.

Ön azt követelte továbbá, Galkor ur, hogy a kormány köszönetet mondjon az araboknak és adjon jelt erről. Milyen jelt gondol? A bevándorlás leállítására. Ezzel akarja ön megnyerni az arabokat. És a zsidók Palesztinában csak egy galutot kapjanak és kisebbségi jogaitak úgy fogják ott betartani, mint Lengyelországban, Romániában, vagy Litvániában.

Kérem önt, uram, aki zsidóbarátnak adja ki magát, melyek azok az arab jogok, amelyeket nekünk meg kellene értenünk? Az a jog, hogy fölöttünk uralkodjanak? Az a jog, hogy nyílt pogrom-vadászatot rendezzenek ellenünk? Az a jog, hogy a földöklöt az utolsó mentődeszkáról is a vízbe taszítsák? Az a jog, hogy az utolsó kaput is elzárják előttünk? Nem, ezt a jogot sohasem fogjuk elismerni!

Ön beszédében gyakran visszatér arra az elméletre, amelyet oly gyakran használnak a kommunisták: hogy a cionizmus közvetítő volna a zsidó tőke és az angol imperializmus között. Ezt az elméletet abban az ideológiai-politikai harcban teremtették, amely Nagy-Britannia és Szovjet-országnak között dúl. E két óriás között morzsolódjék szét a zsidó nép. De ön tudja, hogy ez az állítás ellentmond a tényeknek.

Elsősorban az angol imperialisták nagy része az önök oldalán van és hasonlóan a bevándorlás leállítását, vagy legalább is annak csökkentését kívánja. A palesztinai közigazgatás is minduntalan köveket gördít az utunkba. Az imperializmus tehát az önök oldalán van. És másodsorban a legtöbb zsidó kapitalista nem cionista. Sőt: a cionizmus ellenzői ők. Csak egyesek, kivételek támogatják a cionizmust. A cionizmus népmozgalom, mely a dolgozó nép és a középosztály szegény rétegeiből indul ki. Tömegmozgalom, amelyre a palesztinai munkásságnak nagy befolyása van. A cionizmus két főinstrumentuma a nemzeti alap és az építési alap. A nemzeti alapnak melynek alapjait a föld nacionalizálása, nincs példája a kapitalista társadalomban és semmivel sem marad el a szocializálás eszméje mögött. Földjének 90 százaléka a szervezett munkások kezében van. Így van ez többé-kevésbé a Kereszt-Hajjeszóddal is. És tiszta valótárság azt állítani arról a szervezetről, hogy közvetítő a zsidó tőke és az angol imperializmus között.

Szövetséget Angliával

Igaz az, hogy mi szövetséget akarunk Angliával, az angol néppel. Nem lehet egy gyengétől rossznéven venni, ha egy erős nő hajlik. Mi, zsidó munkások, nagyon örülnénk, ha egy szocialista Anglia volna a szövetségünk, de mi megegyezést fogunk keresni akármi Angliával. Az Anglia iránti hárség a mi részünkről nem ígér, hanem életszükséglet. Mi együtt fogunk harcolni az angol hadsereggel mind idegen hatalom ellen, mely az országba akar behatolni. Ha Anglia Ináiban vagy Egyiptomban akar elfojtani egy felkelést, oda nem fogunk menni, és ezt nem is fogják kérni tőlünk, de hűségünket az országban közös ellenség ellen, fenntartás nélkül ajánljuk fel.

S. Levói, Eijn-charod

Teljesíthetetlen feltételeket szab a román-olasz kereskedelmi tárgyalásoknál Olaszország

A világiaci árnál 38 százalékkal olcsóbban hallandó csak vásárolni Romániából. Nincs már szüksége Olaszországnak a román benzínre, fára és élelmiszerre

Bucuresti, szeptember 9. (Az Uj Kelet tud.) A román kereskedelmi kormányának az erőfeszítései, hogy Olaszországgal szemben normális gazdasági kapcsolatainkat helyreállítsa, eddig eredménytelenek maradtak. Ha figyelemmel kísérjük, azokat a feltételeket, amelyeket a római illetékes tényleg ezeknek a tárgyalásoknak a folyamán a román megbízottakkal szemben szabtak, akkor nem tudunk szabadulni attól a meggyőződéstől, hogy Olaszország még most is a szankciós politika egyik részesét látja bennünk és így a gazdasági tárgyalásokba retorziós politikai gondolatok is keverednek.

A román kormány ennek ellenére folytatja akcióját a félreértések és nehézségek elkerülése érdekében, mivel Olaszország a múltban a romániai exportárúkat egyik legjobb és legnagyobb felvevő piaca volt, úgy, hogy az olaszországi üzletek kimaradása komoly veszteséget jelentene a román külkereskedelmi mérlegre nézve.

A bucuresti kormány Eugen Poni, román követségi tanácsosunkat bízta meg a gazdasági kapcsolatok felvétele és az új külkereskedelmi szerződés megkötésére irányuló előzetes lépések megtételével. Poni Eugen megbeszéléseiről részletes jelentést terjesztett elő. Ebben a jelentésben beszámol arról, hogy Romániában tanácskozásokat folytatott úgy az olasz pénzügyi, mint a kereskedelmi kormány szakembereivel. A jelentés szövege szerint a következő konklúzióra jut:

„Az olasz kormány nem gördít politikai, vagy elvi akadályokat a román petróleumtermékek Olaszországba való kivitele elé, azonban a feltétlenül szükséges kvantumra csökkenteni a nekünk juttatandó kontingenst, amely pedig már jelenleg is igen minimális. Ebben az elhatározásban az olasz kormány arra hivatkozik, hogy Olaszország jelenleg igen jelentékeny kőolajtermék, főleg pedig benzín-készletekkel rendelkezik. Sőt, Guarnieri, az olasz valutai államtitkár azt a kijelentést tette, hogy ma Olaszország abban a helyzetben van, hogy benzint exportálhatna Romániába. Guarnieri hozzátette még, hogy mégis meg fogják engedni a román petróleum, gazoil és fuellóil bevitelét az olasz piacokra, azonban csak a feltétlenül szükséges mennyiségben.”

Bármennyire is hangoztatja az olasz kormány, hogy a gazdasági kérdésekbe nem kever politikumot, nem lehet letagadni, hogy a fenti kijelentésekben több a politika, mint a gazdasági érdek.

Még ennél is intranzigensebb magatartást tanúsít azonban Romániával szemben az olasz kormány az exportárúkat fizetését illetően. Róma ugyanis a legkategorikusabban kijelentette, hogy csak lírában hallandó vásárolni és más fizetési pénznemet nem ismer el. Emellett principiumként szögezi le az olasz kormány, hogy a gazdasági egyezmény előfeltételül a 38 százalékos valutaprémiumról való lemondást követeli Bucurestiből.

Az olasz álláspont tehát oda konkludál, hogy fogadjuk el a lírában való fizetést a román petróleumtermékekért olyképpen, hogy ezeknek a termékeknek aranyban, vagy erős valutában megállapított árait a 38 százalékos valutafelár felszámítása nélkül fogja téríteni nekünk Olaszország. Az így előálló különbözéstől származó veszteségeket szenvedje el a Banca Nationala, vagy az exportőr.

Eugen Poni rámutatott arra, hogy a valutafelárról való lemondás nem jelentene

egyebet, minthogy Románia a világiaci árnál 38 százalékkal olcsóbban adjon el petróleumterméket és egyéb exportcikket Olaszországnak, azonban az olasz kormány ennek ellenére is kitart álláspontja mellett. Ez pedig nem jelent mást, minthogy Olaszország ily teljesíthetetlen feltételek sánca mögé visszavonulva ténylegesen elzárkózik a Romániával való kereskedelmi kapcsolatok fölvetelétől.

A román megbízott erre azt hangoztatja, hogy a külkereskedelmi tárgyalások befejezéséig fogadjon el a két kormány egy átmeneti megállapodást, amely a kereskedelmi forgalom felvételét ideiglenesen lehetővé teszi. Erre nézve a római kormány azt a szilárd formulát szögezte le, hogy állapodjanak meg a következő ideiglenes egyezményben: Románia exportál Olaszországba, azonban a fizetést lírában eszközözik, de a román kormány már most előzetesen lemond a 38 százalékos valutafelár követeléséről, illetve felszámításáról.

Ez a követelés mindenemü egyezségnek eleve utját állja és így a román kormány-

A Cluj Megyei Pénzügyi Tisztviselők Szövetsége

A clujai pénzügyigazgatóság tisztviselői a Cluj Megyei Pénzügyi Tisztviselők Szövetségébe tömörülve megragadják a kedvező alkalmat, hogy meghívják a clujai közönséget

Táncestélyre,

melyet a Kereskedelmi Kamara (uj palotája) termeiben Str. Regina Maria 51. sz. alatt rendeznek folyó év szeptember 12-én este.

Sok leleményességgel előkészítve, ez a mulatság a közönség általános tetszését fogja kiérdemelni, azokat, akiknek alkalmuk van sokszoros szórakoztató meglepetések által előidézett jókedvben egy estét eltölteni.

A kitünő zenét Comsa Pongratz kitünő zenekara szolgáltatja, amely kiváló hangversenyez.

Izletes buffet és kitünő italok a közönség igényét mindenben ki fogják elégíteni.

nek számolnia kell az olasz-román kereskedelmi kapcsolatok megszakadásával.

Arra nézve, hogy egy sikeres kiegyezés esetén Olaszország milyen árukat fog vásárolni tőlünk, Guarnieri azt a kijelentést tette a román megbízottnak, hogy buzát nagyobb mennyiségben vesz fel az olasz piac, azonban román fára már csak igen kis mértékben van szüksége, élőállatra pedig csak a piac napi szükséglete arányában. Ezzel szemben Olaszország főleg fémipari és hadfelszerelési cikkeket fog Romániába exportálni. Pamuljonat és textilanyagokat, amelyek eddig az olasz export nagyrésztét kéítették, a jövőben kevésbé szállít majd a román piacra Olaszország.

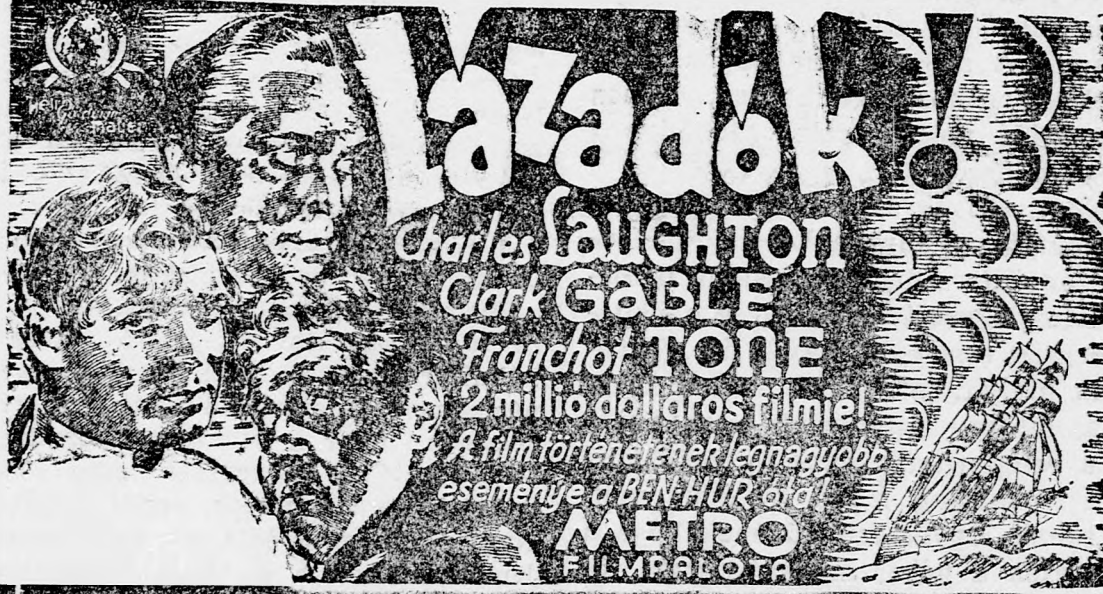
Ez tehát jelenleg a helyzet. Az olasz ajánlat egyoldalú feltételek diktálásában áll, anélkül, hogy tekintettel lenne a romániai valutarendszerre és azokra a kapcsolatokra, amelyek Romániát a többi export-

piacokhoz fűzik. Hiszen nyilvánvaló, hogy ha a román kormány elvileg bele is egyezne abba, hogy lemond a valutafelárról az olaszországi eladásoknál és ezáltal 38 százalékkal olcsóbban ad el Olaszországnak — ami gyakorlatilag keresztülvihető — még abban az esetben is nyitva marad a kérdés, hogy miként fogja ezt a kedvezményt megadni Románia azoknak az államoknak, amelyek a legtöbb kedvezmény elve mellett kötöttek velünk kereskedelmi szerződést s így joggal igényt tarthatnak Olaszországnak nyújtott előnyökben való részesedésre. Nyilvánvaló tehát, hogy Olaszország a kereskedelmi tárgyalások örve alatt inkább kibuvót keres ahhoz, hogy e tárgyalások elől kitérhessen.

A két ország között egyébként szeptember 12—15-ike között kezdődnek meg a közvetlen megbeszélések, azonban illetékes bucuresti körökben nagy pesszimizmussal néznek a várható fiaskó felé.

Select Mózgó

Ma premier!

A Völkischer Beobachter dezavualta Goga nyilatkozatát

A Curentul és az Universul leleplezése. A Völkischer Beobachter kihagyta a Goga-nyilatkozatnak a román határok biztosítására vonatkozó részét

Bucuresti, szeptember 9. (Az Uj Kelet tud.) Amikor Goga Octavian visszatért Berlinből, a romániai demokráta sajtó olyan értesüléseket közölt, hogy a keresztény nemzeti párt elnöke nem kapott Hitleről megfelelő garanciákat a román határok biztosítására arra az esetre, ha Románia a németországi külpolitikai érdekcsoporthoz csatlakozna. Goga Octavian hazatért és sietve nyilatkozott a sajtónak. A Tára Noastraban és Curentulban közölt intervjúban Goga nemcsak azt állította, hogy Hitler garantálja Románia határait és egyáltalában nem vesz tudomást Magyarországról, hanem azt is kijelentette, hogy Magyarország revizionista törekvéseiről, de azt, hogy Hitler leicsinylően nyilatkozott Magyarországról.

A független jobboldali román sajtó, mely nem áll a jobboldali alakulatok közvetlen szolgálatában, most érdekes leleplezéssel cáfol rá Goga nyilatkozatára. A Völkischer Beobachter, a nemzeti szocialista párt hivatalos lapja ugyanis teljes egészében közölte Goga Octavian nyilatkozatát, ebből azonban pontosan azt a részt hagyta ki, amely a román határok garantálására vonatkozik. A Curentul megjegyzi, hogy az a rész, amit a Völkischer Beobachter kihagyott, a román

közvélemény számára a legfontosabb volt.

„Ennek a résznek a közlése nagyon — írja a Curentul — jelentőségteljes lett volna számunkra. Ennek a kihagyása, miután nehezen hihető, hogy egyszerű elnézésből ered, igazolja kétségünket a Németországgal való azonnali megegyezés lehetőségeiről. Lehet, hogy csalogóunk. Mindenesetre a Völkischer Beobachter cikke jókor érkezett figyelmeztetés a román óvatosság számára.”

Az Universul is foglalkozik a Völkischer Beobachter cikkével és rámutat arra, hogy a német hivatalos éppén Goga nyilatkozatának Romániára nézve legfontosabb részét hagyta ki, amelyben a nemzeti keresztény párt elnöke hangoztatja, hogy a román-német viszony kimélyítésének előfeltétele Románia területi integritásának a birodalom által való elismerése. Az a tény, hogy a hitlerista lap éppén ezt a részletet hagyta ki, az Universul annak megállapítására készíti, hogy Németországnak nincs bátorsága antirevizionizmusról beszélni és nem meri elidegeníteni magát a magyaroktól.

A lap végül megállapítja, hogy Románia és más országok között nem lehet baráti kapcsolatot fenntartani a román népnek az egész

román terület feletti elidegeníthetetlen joga elismerése nélkül.

A Curentul és az Universul leleplezése belpolitikai körökben érthető szenzációt keltett. Egész nyilvánvaló ugyanis, hogy Hitler, de senki más a német vezető politikuskok közül, nem tehetett olyan kijelentéseket Goga előtt, amelyek a német-magyar szövetséget dezavualták volna. Goga megfogalmazásában ez az állítólagos ígéret a következőképpen hangzott:

„A fenti megállapításokhoz (ezekben Ardeal és a régi királyság egyesülésének jogosságáról beszélt Goga) csatlakoztak berlini felelős tényezők kategorikus kijelentései, akik megcafolják az ebben a kérdésben férjlesztett álhíreket, szímet vetve azzal, hogy a Németország és Románia közötti kapcsolatok normalizálásának alapvető tétele területi integritásunk elismerése.”

Goganak ezt az egyébként is általánosságokban mozgó és senkire nem hivatkozó nyilatkozatát a Curentul és Universul közlései nyomán politikai körökben légből kapottaknak tekintik, amelyekhez Goga csak azért folyamodott, hogy berlini utjának csödjét ne kényeztetüljön egyenesen bevallani.

NEM A SZAVAK: MINŐSÉG ÉS ÁR BESZÉLNEK!!

Szörmemunkálatok, újak és átalakítottak a legolcsóbban, kifogástalan kivitelben a legújabb párizsi divat szerint szörmesalonomban készülnék:

WEISZ TIBOR

Cluj, Calea Regele Ferdinand 21. (Farkas Ernő ház-udvarán.)

Nagy ünnepekre tisztítsuk festessük ruháinkat az „UNIO“-nál Speciális tulesztisztítás Cégtulajd.: Gottlieb és Manduia

Moses Mendelssohn

(Otto Zarek Mendelssohn életrajza alkalmából. Querido, Amsterdam kiadása)

A zsidó történetírás tulértékelté Moses Mendelssohnt, a Mendel nevű dessau-i szőferfiát, anyai ágon a Sulchán Aruch legnagyobb glosszatorának, a Remónak és a legenda egy napos lengyel királyának, Saul Wahl-nak ivadékát, a filozófiai író és esztétikust. Gigászi méretű hőst faragott a törekeny, nyomorék testéből és odaállította mérföldmutatónak a zsidó középkor és a zsidó ujkor határmezsgyéjére. Hebehurgán harmadik Mózesnek nevezte el és — Uram bocsáss! — a Rámbámmal, sőt a biblia Móse rabbénujjával mérte össze. Megtette a zsidó aufklerizmus, a hászkálá atyamesterének, az emancipáció éharcosának és a zsidó reform utegyengetőjének is. Korszakosan nagy filozófusnak minősítette, aki voltaképpen — erre kivételes stíluskézsége képesítette — csak a mások eszméinek népszerűsítője volt és már a maga idejének bölcsesével sem tudott lépést tartani, hiszen a saját bevallása szerint: a Kant elméleteit már nem érte fel észszel. A zsidók és a nemzsidók között tárogó nemzeti és társadalmi szakadékokat Mendelssohn hidalta volna át, még pedig maradéktalanul, ebben a beállítottságban és akkora becsületet szerzett életének és működésének példájával a zsidók számára, hogy Lessing tölfelélé egész sereg író, művész és politikus állott oda önzetlen bajvívóként népünk mellé. Megszüntette tehát az elhagyatottságunk, a társalanságunk átkát.

A zsidó ortodoxia, majd később az új zsidó nacionalizmus, viszont a másik végletbe csapott át, amikor Mendelssohn értékelte. A legsötétebb színekkel festette meg, szinte ördögire torzította el az arcképét. Mause mi-Dessau — a maga idejében így nevezték Mendelssohnt és ő is így nevezte magát — vitte be a köztudatba a zsidó kultúra elmaradottságának, alantás voltának tévhitét, holott ez a kultúra, ahogyan Ruppín találoan megállapította, ha hiányzott is belőle néhány fak-tumnak ismerete, eszméi gazdagságában, világnézete zárt egységében és erkölcsi alapja szilárdságában bátran vetekedhetik bármelyik más nép kultúrájával. Nem átalotta a bibliát a német nyelv terjesztésének eszközeként felhasználni. És ő hangoztatta talán elsőnek azokat az elveket, melyek a templomra, az istentisztelet néhány órájára, sőt, hiszen az istentisztelet ősi formája is változást szenvedett, néhány percére zsugorították össze a zsidó életet.

Ezek az elvek aztán alámózták az elválasztó falakat, amiknek védelme mögött a zsidó élet meghúzódott, ezeket sodortak a felemáságba, a kétlakáságba, sőt a nirvánába. Ha az asszimilációt s az asszimilán-sokat becsméljük, Mendelssohn kezdjük a kritikát. Ha a zsidó vallásreformról leszögezzük, hogy mulhatatlanul a keresz-

telő medencéhez vezet, a Mendelssohn tanítványainak, barátainak és gyermekeinek példájával hozakodunk elő.

De ebben a felfogásban is jókora tulértékelés munkál. A zsidó Aufdearung, de-hogy is volt a Mendelssohn műve! Az általános felvilágosodás zsidó változata voltaképpen. Ugyanaz a racionalizmus hozta világra, ugyanaz a harc az előítéletek ellen mozgatta és ugyanaz a törekvés szellemi önállóságra fűtötte át. A francia encyclopaedistáknak, az angol deistáknak és a német Christián Wolffnak nagyobb a része benne, mint a dessau-i Mózesnek.

Az sem igaz, hogy Mendelssohn lett volna a maga idejének első modern műveltségű zsidója. Hiszen a korszerű kultúra ösvényére és a Lessing barátságba is Aron Gumpertz vezette. És ez az atyai barát, már doktor volt és szoros kapcsolatban állott a porosz királyi udvar francia filozófusaival. De Mendelssohn és Gumpertz egy régi vágású, németül egy kukkot sem tudó lengyel zsidó, Izrael Móse Samosz a neve, tanította meg a matematika, a természettudomány és a vallásbölcsélet alapvető ismereteire.

A zsidó emancipációt pedig korántsem a Mendelssohn irodalmi és társadalmi sikerei váltották ki, hanem mindenekelőtt azok a gazdasági erők, amelyek a polgárság jogegyenlőségét meghozták és amelyek megszüntették a különbséget a zsidók és a nemzsidók foglalkozásai között.

A vallási reform bönét sem lehet csak úgy egyszerűen a Mendelssohn nyakába varrni. A reformot a zsidók és a nemzsidók egyre szorosabbá váló együttélése váltotta ki és a még szorosabb, a vegyes házasságokig menő együttélésnek vágya dolgozott benne. A reform voltaképpen a keresztényekkel azonos foglalkozása, azonos kultúrája zsidó polgártásak többé-kevésbé azonos vallása.

A történeti tények arra a közkeletű mesére is rácsafolnak, mintha Lessinget Mendelssohn formálta volna át a zsidók barátjává. Lessing ugyszólván örökölte a vallási türelmesség eszméjét. Egyik őse, Theophilusnak hívták, már a 17. század közepén sikraszáll egy latinnyelvű írásban. De tolerancia religiorum a címe, a vallásközi békességért. Lessing maga teológus volt, héberül tanult, egyik sziművének hőse a surek-en, ezen a héber magánhangzón tőri a fejét és vagy kilenc évvel a Mendelssohnnal történt megismerkedése előtt megírta Die Juden című drámáját, mely ha esztétikai szempontból nem is tökéletesen, de mindenesetre lendülettel és vívőül száll sikra a zsidók egyenjoguságáért.

Zarek könyve a Mendelssohn halálának 150. évfordulójára íródott, afféle — manapság gyakori — centennáriumi produktum tehát. Az író és könyvének hőse között koráb-

ban nem állott fenn semmiféle lelki kapcsolat és nem tuzás, ha azt mondjuk, hogy a könyv megírása közben sem keletkezett efféle nekzsus. Zarek átböngészett néhány könyvet, amit a bécsi zsidó hitközség könyvtárának Mendelssohn-katalógusa felsorol és aztán rutinjára, vitathatatlan stíluskézségére támaszkodva nekilendült az írásnak. Ami így, lelki élmény és mélyebb tudás nélkül, azután létrejött, nem hazugság és tévhitfoszló írás, hanem még kellemetlenül tetézi a zsidó ucca pupos és dadogó bölcses körül burjánzó legendák számát. Zarek megteszi Mendelssohnt a német nacionalizmus uttörőjének, Nagy Frigyes franciáskodó kulturtörekvéseivel szemben; ő, Mause mi-Dessau, a Zarek beállításában a porosz királyal harcolva, német nemzeti eszme apostola és váltig hirdeti róla, hogy úzve, hajszolva, megalázva, a „zsidó porosz” volt az ideálja.

Természetesen csak egészen rozoga alapokra tudja ráépíteni képesztő állításait: Alkalmi érmekre, amiknek Nagy Frigyeset és a német nemzeti eszmét dicsőítő szövegét, Mendelssohn mint a pénzverő Ephraim familia házistilisztája, szövegezte meg. Templomi prédikációkra, amikben, amint dukál, szintén Nagy Frigyesnek és a porosz államnak tömjénezett, lévén ő, a németül nem igen tudó tényleges berlini rabbi helyett, efféle alkal-makkor a hitközség szószólója, ugyszólván a hivatalos rabbi.

De ezek az állítások még hagyján. Elvégre néhány történeti hazugsággal több vagy ke-

vesebb a Mendelssohn problematikus szemé-lye körül nem esik a sokezeréves zsidó történelemben nagyobb sulyal latba. De baj, öreg hiba, hogy Zarek, ez az előkelő (?) idegen a zsidó történelem terrénján, amikor hősenek életét megkísérli beállítani a zsidó mult keretébe, hetet-havat összehord. Néhány példát a vérlázító elírásaiból: A talmudnak és a zsidó szabadságharcoknak legendás hőse, Akiba ben József egyre Ben Akiba név alatt szerepel nála, mert Gutzkow Uriel Acostájának ez az iskoláskönyvekből ismert, költött alakja kísért fel egyre az emlékezetében. A Rámbám hal kereskedő volt, személyesen és nem levélben (Iggeret Teman) vizsgálatla a jemeni zsidókat és Palesztinában fejezte be az életét. Még ennél is cifrább, hogy Sabbatai Zewi, Zarek szerint, lengyel zsidó volt.

De még a Mendelssohn életrajzi adatai sem helyesek. Az apását nem Vogel, hanem köztudomás szerint Abraham Guggenheimnek hívták. Nem ő vezette be Mendelssohnt a házába, mert a közte és a leánya között létrejött eljegyzés idejében távol volt az otthonától. És egészen legenda az Auerbach novellája ennek az eljegyzésnek körülményeiről, amit Zarek persze dokumentumként idéz.

De minek folytassuk? Ennyiből is kiviláglik, hogy keserves csalódás ez a Mendelssohn életrajz. Üzletes célkitűzésekből íródott — ez nyilvánvaló, de komerciális produktumnak is erősen gyatra. Ilyen silány áruval nem lehet üzletet kötni! (g. s.)

KÜZGAZDASÁG

Betiltotta a jegybank a kompenzációs behozatalt és kivitel

Bucuresti, szeptember 9. (Az Uj Kelet tud.) Előre látható volt, hogy abban a pillanatban, amikor a kompenzációs rezsim nek véget vehet, ezzel a lehetőséggel élni is fog a Banca Nationala, amely páratlan szívóssággal visel hadat ezzel az intézménnyel szemben.

A kormányváltozás úgy látszik, ezt a lehetőséget megadta a jegybanknak. Az az intézkedés, amely lényegében a kompenzációs kivitel és behozatal tulajdonképeni megszüntetését jelenti, abban áll, hogy a jegybank több, mint egy hete egyetlen autorizált pénzügyi garancia levelét sem fogad el a kompenzációs exportengedéllyel rendelkező vállalatoktól, amelyek a garancialevél híján az árut nem tudják a határ-állomásokról elmozdítani. Annak ellenére tehát, hogy az érdekelt vállalatok szabály-szerűen megkérték és megkapták a kompenzációs export-importra jogosító enged-ményt, annak ellenére, hogy az engedély

kihasználása érdekében árut vásároltak és előzetes eladásokat eszközöltek, sulyos in-vestíciókat vállaltak, a jegybank egy ad-minisztratív akadály közbeiktatásával az egész rendszert halomra dönti.

Mindjobbban kezd megszilárdulni az a meggyőződés, hogy a jegybank akcióját a kormány maga sem ellenzi, ami valószínű is. Erre következtethetünk azokból a hí-rekből, hogy a kormány elhatározta a kompenzációs rezsim végleges likvidálását és ezzel egyidejűleg természetesen az ugyne-vezett A. és B. áruosztályozások is meg-szüntetnek. A kormány pedig esetről-esetre fog a jövőben kiadni kompenzációs engedélyeket a behozható és kivihető árucikk megnevezésével.

— Nem vezettek eredményre a német-ju-goszláv turisztikai tárgyalások. Belgrádból jelentik: A német-ju-goszláv turisztikai tárgyalások nem vezettek eredményre.

HAR ZION HAR CARMEL

egyetlen hajóján, mely palesztinai lobogó alatt közlekedik Románia és Palesztina között. Rendszeres utas- és áruszállítás.

A legközelebbi hajóindulások Constantából Haifába:

Har Carmel	szeptember 10	Har Zion	október 1
Har Zion	szeptember 17	Har Carmel	október 8
Har Carmel	szeptember 24	Har Zion	október 15

Jegyek kaphatók az

Uj Kelet utazási osztályánál

„Kedem” utazási iroda

ardealii és banati vezárképviseléténel

Telerszállítás ügyekben

Lazar Bercovici Constanta

veszárügyesség szolgálati feladatoknál. Cas utca Postala 85. Tel. 174. Táviratban: Bercovici

Emigráns német irodalom Moszkvában

Folyóirat-szemle

Az amszterdami és a prágai kísérletek sikertelensége után, Moszkvában vert fészket az emigráns német irodalom, itt próbálkozik új reprezentatív irodalmi folyóirattal. Címe *Das Wort*, a szerkesztői Brecht, Feuchtwanger és Bredel, munkatársai „valamennyi német író, aki nem állott a Harmadik Birodalom szolgálatába.” Remélik, hogy a vállalkozásuk megállja ezuttal helyét, mert a szovjet-köztársaság területén több mint egymillió német él intenzív nemzeti életét, tehát már a megjelenése területén terjesztési lehetőségei nyílnak a *Das Wort*-nak.

A program-cikk a német szó (Hitler és az általa kinevezett írók szörnyen leontották, megvalékká súlyosították a német stílust) és a humanista német szellem védelmét igéri. A lap élén Gorkij nekrológ áll. Utána versek és novellák következnek Német költés gyűjtőcím alatt. Benünket, a zsidó olvasót, mindenképp Arnold Zweig háborús novellája, Schipper Schammes a címe, érdekel. Egy hatalmas természetű zsidó péklegény önzetlen bajtársi szeretetének himnusza, s Verdun körül játszik. A rovat többi szerzői: Huppert, Unse, Brecht, Graf, Marchwiza, Brügel és Hermann-Neisse.

A napokban elhunyt Tandler professzor Kínáról írt riportázt. Olden pedig Shaw 80. születésnapja alkalmából esszét. Megállapítja G. B.-ről, hogy pompás eszű, ragyogó intellektusu író, — de nincsen lelke. Ezért van, hogy rendkívül sok tapsot aratott, teménten csodálójá van, de meggyőzni senkit sem tudott. Stefan Zweig, Marcusse és Kurella a humanizmus kérdéséről vitatkoznak. Jellemző a Marcusse két tézise: Vannak, akik azt tartják, hogy a humanizmus él. Mások azt állítják, hogy halott. Egyiküknek sincs igazuk: Még nem halt meg egészen és még nem született meg egészen... Majd: Közel 100 év óta semmitmondó frázis ez a szó humanizmus. Ma megint forradalmi jelző.

Erdekes rovat az Unser Kulturerbe, mely régi német írók szellemét és írásait idézi. Meglepetés ebben a rovatban a lovasberényi gettó szíllőjének a kezdeteiben jiddisül költő Moritz Gottlieb Saphirnek Börne sírjáról szóló cikkeskéje. Tehát Saphir nemcsak szójátékokat, nemcsak klapanciákat tudott írni, nemcsak áruba tudta bocsátani a tollát, eladni a hitét, hanem mélyről feltörő érzései is voltak és ezeket egyszerűen, szépen meg is tudta írni. Uti figura docet.

Bőséges a kritika rovat, mely könyveket és filmeket ismertet. Majd glosszák következnek. A náci nagy kinban vannak Heinevel, mert sok verse ihlette meg a német zene klasszikusait és némelyik közülük átkerült a nép ajkára is: két glossza ezzel és a Juda című balladák kötet (Lilien illusztrálta!) levezetett szerzőjével, Börries van Münchhausen foglalkozik. Münchhausen a legszökevényebb náci egyike, Heinet egyszerűen Schweinehund-nak nevezte. Valószínűleg, hogy feledtesse az idejét, amelyben zsidókat énekelt meg a balladában és Herzlről így verselt: Du Mose der Zeit, da das Heimweh in Israel stieg, Du Moses unserer Tage, Gott gebe deiner Sache den Sieg! Tempo passoll! Most Hitlerért imádkozik.

A Notizen rovatval együtt 110 oldalas kötetre nőtt *Das Wort* első füzeté.

A bécsi Palestina augusztusi számában Ludwig Grünbaum Palesztina kereskedelmi problémáiról ír. Részletes statisztikai adatok alapján preferenciákat követel Angliától és a Népszövetségtől, jogot kereskedelmi szerződésekre. A. Ulitzur az American Zion Commonwealth gyarmatosító tevékenységét ismerteti. Frankenstein rendkívül érdekes kérdést tárgyal Probleme der Jugendverwahrlosung in Palestina című cikkében. Siman a haifai kikötő és a földközi tenger egyéb keleti kikötőinek fejlődését rajzolja meg. A Rundschau rovat cikkei: A bevándorlás 1936 első felében. A gazdasági élet júliusban. A film Palesztinában. A fűzet a Nachrichten u. Daten és a Bücher u. Zeitschriften rovatokkal zár. Főszerkesztője: Adolf Böhm. Kiadója Fibra, Wien VI.

Das Neue Tagebuch, Párizs legújabb (szeptember 5-i keltű) füzetének tartalmából: A hét-rovat, mely Bethmann Hollweg 1913. április 7-én tartott beszédét citálja. Majdnem ugyanazokkal a szövegekkel indokolta meg az akkori kancellár a német hadsereg létszámának emelését, mint máma Hitlerék és a békefrázisai is majdnem szóról szóra ugyan azok. Érdekes a német lapokból vett idézetek, amelyek a multimilliomos Juan Marchot, a spanyolfasizisták bankárját zsidó siebernek minősítik és egyidejűleg kisütitik — furcsa logikai hengerbuckó — hogy a spanyol forradalom Moszkva parancsára tört ki. A NTB

nagyon sajnálatosnak tartja Moszkva támadását Trockij norvégiai menedékjoga ellen. Hitler le fogja másolni a szovjet jegyzékét és a megugrott kommunisták kiadását, majd ugyanezekkel az érvekkel követeli. Német lapok cikkei bizonyítják, a homoszexualitás hatalmas járvánnyá nőtt Hitler és Röhm országában. A harcot ellene nem az erkölcsrendőrség folytatja, hanem a politikai rendőrség. Bizonyára, nehogy törököt fogjon, nehogy vezető egyéniségekre tegye rá nagyügyetlenül a markát.

A lap szerkesztője, Leopold Schwarzschild megállapítja, hogy a Moszkva ellen hirdett német kereszties hadjáratnak egy célja van: éket verni a két szövetséges, Franciaország és a Szovjet közre. És ha ez sikerült, Moszkvát, amely politikai kérdésekben egyáltalán

nem finyás, visszaadestetni a Rathenau által kezdeményezett német barátságba és az izolált Franciaországot szétzuzni. A Mein Kampf ugyan más sorrendet ír elő, előbb Oroszország és csak azután Franciaország letörését. De azóta, nevezetesen a Mein Kampf megírása óta, nagyot változott a világ: Oroszország jól megszervezett katonai hatalmasság.

Az NTB további érdekesebb cikkei: A német hadsereg létszáma és költségvetése. (Legalább is négy milliárdjába kerül Németországnak, a beruházások nélkül a hadserege évente. Elviselhetetlen teher ez, amelyből csak a háboru biztosíthat égerutat.) Schacht párizsi látogatása. A katolikus főpapok náci-barát pásztorlevele.

(t. i.)

Hitler helyettese meglátogatta Gömböst München-melletti szanatóriumában

Angol körökben nagy fontosságot tulajdonítanak a látogatásnak. Hitler Nürnbergbe érkezett

München, szeptember 9. A súlyos beteg, egy müncheni szanatóriumban fekvő Gömbös magyar miniszterelnök betegágyánál megjelent Hess Rudolf, Hitler helyettese, akivel a helyettes kancellár feltünő meghittséggel beszélgetett.

Angol körök megkülönböztetett fontosságot tulajdonítanak Hess Rudolf, Hitler helyettesének Gömbös betegágyánál tett látogatásának. Mint ismeretes, Gömbös magyar miniszterelnök egy München-környéki szanatóriumban gyógykezelte magát.

CAPITOL MOZGÓ Tündéri pompa és fény!

Hires szeretők

Rendkívül érdekes, pazar kiállítású világláger. Szerelmi ármányok a francia udvarban. Főszereplők: Renata Müller, Dorothea Wiek, Hans Stüwe. Magyar feliratokkal!

Újabb sztrájkhullám Franciaországban

Harmincezer textilipari munkás lépett sztrájkba Lille környékén. Leon Blum nem fogadta a párizsi fémmunkások küldöttségét

Párizs, szeptember 9. (Rador.) Ma délelőtt 11 órakor több, mint 30 ezer textilipari munkás Lille vidékén sztrájkba lépett. A munkások számos helyen, ahol nem elégtették ki őket, azonnal elfoglalták a gyárüzemeket. Követelésük 10 százalékos béremelés és a szindikátusok által sürgetett delegátusválasztások lefolytatása.

Párizs, szeptember 9. (Rador.) A párizsi fémmunkások delegátusai megjelentek Blum miniszterelnöknel, hogy előadják sérelmeiket. Blum azonban nem fogadta őket és titkára utján arra kérte a delegációt, hogy olvassa el szombati beszédének szövegét.

Egyidejű párizsi jelentés szerint a clermont-ferrandi prefektúra épülete körül

összeütközésre került sor sztrájkoló és nemsztrájkoló munkások között. Többen megsebesültek. A nemsztrájkolók, mint ismeretes elfoglalták a prefekturát, de hamarosan elvitték őket onnan. A vizsgálat megindult. A kerületi prefektust visszarendelték. A belügyminisztérium szigorú intézkedéseket léptetett életbe annak megakadályozására, hogy hasonló esetek megismétlődjenek.

Párizs, szeptember 9. (Rador.) A lapok örömeiket fejezik ki azon jóakarát felett, amit Avenol népszövetségi főtitkár tapasztalt Olaszországban. Azt hiszik általában, hogy Olaszország feltétele a Népszövetségbe való visszatérése ellenében az beszélni delegációnak eltávolítása lesz.

Sztoidinovic miniszterelnök megérkezett Bucurestibe

A kormány tagjai és a diplomáciai kar fogadta az előkelő jugoszláv vendéget

Bucuresti, szeptember 9. (Az Uj Kelet tud.) Stoidinovic jugoszláv miniszterelnök és külügyminiszter, akiről megirtuk, hogy Bucurestibe várják, kedd este 8 órakor lépte át a román határt Curanescu belgrádi román követ társaságában. Timisoaran a helyi hatóságok képviselői fo-

gadták, akiknek kijelentette Stoidinovic, hogy örömmel tölti el romániai látogatása és az a tény, hogy Bucurestiben alkalma lesz a napirenden lévő kérdésekről tárgyalni. Terv szerint a jugoszláv miniszterelnök megérkezése után először Tatarescut, majd Antonescut keresi fel.

Bucuresti, szeptember 9. Szerda délelőtt 10 óra 30 perckor érkezett a fővárosba Stoidinovic jugoszláv miniszterelnök és külügyminiszter, akit Mogosaia állomáson Tatarescu miniszterelnök, Antonescu külügyminiszter a kormány többi tagjai és a diplomáciai kar fogadott. Az uralkodó nevében Nasicievi udvari marsall üdvözölte az előkelő vendéget. A fogadásra megjelentek között volt Marinescu rendőrprefektus és Donescu főpolgármester. Ezután Stoidinovic miniszterelnök cercelet tartott, majd Antonescu külügyminiszter tár-

ságában szállodájába hajtattott. Rövid ideig tartózkodott szállodai lakosztályában, ahonnan az ismeretlen katona sírjához hajtattott, amelynek megkoszorúzása után beirta nevét a királyi palota könyvébe.

Budapest, szeptember 9. Politikai körökben az a hír terjedt el, hogy Stoidinovic Bucuresti utazása egy szovjetellenes blokk kialakításával van összefüggésben.

Vasárnap este befejeződik a budapesti Őszi Vásár

A felutazásra már csak szeptember 13-ig érvényesek a vásár utazási kedvezményei.

Ember nem látta tömegekben özönlőték el a külföldiek, vidékiek és a budapesti közönség az első hét nap során a budapesti városligeti Iparcsarnokban elhelyezkedő Őszi Vásárt és Rádiókiállítását. Különösen a magyar butorok ezer fajtája, az iparművészeti munkák, a konyha és fürdő szoba berendezések tetszejttek a közönségnek, amely nagyarányu rendeléseket adott fel. Szencziósi sikere van a Vásár forgószinpadának, a divatrevüvel és egyéb bemutatókkal, a legsűrűbben mégis a közönség talán a rádiókiállítás hatalmas csarnokában tolong, ahol ahány kiállító, annyit technikai ujtás fogadja a látogatót. Kiemelkedik ezek sorában a budapesti rádió társaság üvegalotába burkolt minta-studiója, amelynek szinpadméretű dobogóján reggeltől-estig folynak az előadások és ahol a közönség a távolbalátás gyönyöreiről is kap fogalmat.

Különösen a háziasszonyok körében kelteget nagy feltűnést a Vásárnak az az ötlete, hogy a kiállítási étteremben napon-ta más és más nemzet hires ételeiből összeállított étrendet szolgálnak.

Eddig már közel tízezer külföldi érkezett a Vásár látogatására. A vidékről közel 25 ezer látogatót tartanak nyilván. Azzal számolnak, hogy ez a két szám még lényegesen emelkedni fog, mivel a Vásár vízummentes határátlépésre is jogosító, a magyar vasutakon és hajó vonalakon 50 százalékos jegykedvezményt biztosító utazási igazolvánnyal még e hét vasárnapjáig, vagyis szeptember 13-ig lehet kedvezményesen Budapestre utazni. A visszautazásra a kedvezmény szeptember 20-ig marad érvényben. Az utazási igazolványokat városunkban az Európa utazási iroda kiadandóságai és a Wagons Lits iroda fiókja árulják.

— Időjárásjelentés. Holnapi időprognózis: előbb csökkenő, majd emelkedő légnyomás, többnyire felhős ég, esők, szél északról, csökkenő hőmérséklet.

Megjelent

Michail Solochov

A Csendes Don III. (A kozákok lázadása)

! Most már kapható a teljes trilógia!

Az első nagy és elfogulatlan regény Oroszország átalakulásáról.

Világiker!

EPOCHA könyvkiadó

Kapható minden könyvkereskedésben.

SZABADSAGRA csak a rendkívül finom, tökéletesen higiénikus

gumival, amely gondtalan üdülést biztosít.

SPORT

Szép Makkabi sikerek és nagy meglepetések a tg.-muresi országos teniszversenyen

Dr. Rosenberg Makkabi versenyzőt meghívták a bucaresti bajnokságokra. A Baätzné—Nagy pár kiverte a vegyespáros döntőből a Barabássy—Pusztay ketőst

Tg.-Mures, szeptember 9. (Az Uj Kelet tud.) A CST rendezésében lezajlott országos teniszverseny végső eredményei a következők: A hölgyek díjának versenyének győztese Pusztay (CAC), 2. Dr. Broser CST, 3. Varga és Nagy CST. Pusztay a tavalyi védő Kuhn (CAC) 5:7, 8:6, 6:3, 6:2 arányban az elődöntőben verte.

I. oszt. férfilyes mérkőzési nem fejeződtek be. Az első helyért Varga és a Broser—Nagy verseny győztese fognak megküzdeni.

II. oszt. férfilyes döntőverseny Rosenberget (Makkabi) és Varga között félbeszakadt. A mérkőzésen Rosenberg 6:4, 4:2 arányban vezet. Harmadik Brandusa és Nagy.

Junior: 1. Hecht (CAC), 2. Imre, 3. Révész (Makkabi) és Szalkay.

Női egyes: 1. Barabássy TC, 2. Hossu Zoe TC, 3. Baätzné TC és Vargáné CST.

Férfipáros döntőjében a Pusztay—Broser pár győzött a Kuhn—Szász kettős ellen 6:2, 6:1, 8:6 arányban, 3. Gábor—Sera és Nagy—Varga.

Férfipáros II. oszt.: 1. Dr. Rosenberg Makkabi—Grama Mures, 2. Gábor—Sera, 3. Varga—Nagy és Brandusa—Hecht. A döntő eredménye 6:2, 6:0.

Vegyespáros: 1. Baätzné—Nagy, 2. Barabássy—Pusztay 7:5, 7:5. Nagy meglepetés. 3. Hossu—Kuhn és Varga—Vargáné.

A gyermekverseny döntőjét Révész Makkabi és Szolkay CST fogják lejátszani. A fiatal Makkabi-versenyzők eredményei szépek. Az együttes jelentős javuláson ment keresztül. Különösen dr. Rosenberg mutatott az egész verseny alatt meggyőző formát. Rosenberget egyébként meghívták a CFR rendezésében rövidesen lezajló bucaresti bajnokságokra.

A NEMZETI BAJNOKSÁG VASÁRNAPI FORDULÓJÁNAK BIRÁI

Unirea Tricolor—Juventus Bucuresti, bírő Tica Iliescu. Venus—AMEFA Bucuresti, bírő Russu. Gloria—CAC Arad, bírő Ciurel. Crisana—Ripensia Oradea, bírő Mihai Petrescu. Universitatea—CFR Cluj, bírő Macian. Chimiezi—ILSA—Victoria Timisoara, bírő Ceauzeanu.

SZEPTEMBER 20-ÁN INDUL A C) LIGA MEZONYE

Cluj, szeptember 9. (Az Uj Kelet tud.) Az északi labdarúgóliga, mint ismeretes, szeptember 13-án akarta megkezdni a C) liga mérkőzéseit. A szövetség azonban ugyancsak szeptember 13-ra tüzte ki a Román

Kupa első fordulóját és így a C) liga mérkőzéseinek első fordulóját szeptember 20-ra halasztották el. A módosított és most már végleges program a következő:

Szeptember 20. Északi csoport: Vestul—CFR Oradean, Tricolor—Barkochba Baia-Maren, CS Salonta—Maramures Salontan.

Déli csoport: Ceramica—Ariesul Bistrița, Industria Sârmei—CFR Câmpia Turzii, CAC—UEC Cluj.

Szeptember 27. Északi csoport: Barkochba—CFR Satumaren, Maramures—Vestul Sigheten, Salonta—Tricolor Salontan.

Déli csoport: Ind. Sârmei—Ceramica Câmpia Turzii, CFR—UEC Clujon.

Október 4. Északi csoport: CFR—Maramures Oradean, Barkochba—Salonta Satumaren.

Déli csoport: Ariesul—CAC Turdan, Ceramica—CFR Bistrița.

Október 11. Északi csoport: Vestul—Salonta Oradean, Maramures—Barkochba Sigheten.

Déli csoport: Ceramica—UEC Bistrița, CAC—Industria Sârmei Clujon.

Október 18. Északi csoport: Tricolor—CFR Baia-Maren.

Déli csoport: Ariesul—UEC Turdan, CFR—CAC Clujon.

Október 25. Északi csoport: Vestul—Tricolor Oradean.

Déli csoport: Ind. Sârmei—Ariesul Câmpia Turzii.

November 1. Északi csoport: CFR—Salonta Oradean, Barkochba—Vestul Satumaren, Maramures—Tricolor Sigheten.

Déli csoport: Ariesul—CFR Turdan, CAC—Ceramica Clujon, UEC—Ind. Sârmei Clujon.

BOTEZ GYŐZÖTT A SATUMAREI TENISZ-VERSENYEN

Satumare, szeptember 9. A satumarei országos teniszversenyen az ország legjobb teniszezői indultak, köztük a bucaresti CFR-ből Botez és Hamburger. A férfilyes verseny nagy küzdelmek után a következő eredményekkel végződött: 1. Botez CFR, 2. Hamburger CFR, 3. Burger Barkochba és Radó György Haggibor. Az elődöntők eredményei: Botez—dr Burger 6:0, 6:1, Hamburger—Radó 1:6, 6:3, 6:4. A harmadik helyért Radó—Grad 4:6, 7:5, 6:3.

A férfilyes verseny döntője a sötétség miatt félbemaradt. A döntő állása a Radó—Botez és Hamburger—Grad kettősök között 6:3, 5:7-re áll.

SZÍNHÁZ-FILM

Tömegesen jelentkeznek a bérlők az új színházi szezonra

Alig jelent meg a színház első bérléhrirdetése, máris tömegesen megindult a bérlők jelentkezése. A tavalyi bérlők угyszólván kivétel nélkül fenntartják helyeiket, de már az új bérlők is igen nagy számban jegyezték elő magukat, hogy mennél jobb helyet biztosítsanak maguknak. Természetes, hogy a színház a jelentkezés sorrendjében veszi figyelembe.

A bérlők rendkívül nagy száma nem meglepő. Az elmúlt szezonban a színház nemcsak hogy visszanyerte a közönség bizalmát, hanem olyan lelkes látogatottsággal dicsekedhetett az egész évad folyamán, amilyenre csak a nagy gazdasági konjunktúrák idejében volt példa. Elsősorban a színház együttesének az érdem. Ma már számos olyan tagja van színházunknak, akit fényes ajánlatok

csábítanak Budapestre s színházunk mégis itt tudja tartani ezeket az elsőrendű erőket. Kiváló rendezők, komoly és hozzáértő tervező művészek valóban fővárosi színvonalu kiállításról gondoskodnak s a múlt szezonban nem egyszer kaptak a pusztá díszletek is nyiltszíni tapsokat.

Az idén még lényegesen javulni fog a kiállítás színvonala, hiszen a modern forgószínpad és az új világítási berendezések most már a legkényesebb igényeknek is megfelelő rendezést tesznek lehetővé.

A régi bérlők helyeit már csak csütörtök déli 12 óráig tartja fenn a színház, azért minden hely az új bérlők rendelkezésére áll. Bérlőket telefonon is lehet előjegyeztetni a színházi irodában. (Telefon 8—14.)

EDISON MOZGÓ MÜSORA:

3. film, 3 meglepetés. Clujon először. I. A Machard bűnügyi regénye után: A fekete ember: a kis 9 éves fehér Jánossal. Magda Sonja, Eugen Klopfer. II. Bakfis szerelem. Vigoretté. Dick Powel, Josefina Hutchinson. III. Journal. Román-magyar feliratokkal. Helyárak: 9 és 13 lej. Kezdeté 3., 6., 9.

ROYAL MOZGÓ MÜSORA:

Ma, csütörtökön utoljára: A kis gróf. Anny Ondra, Hans Söhnker. A szezon legpompásabb vígjátéklágere. Holnap, pénteken premier! Csak pár napig! Párizsi élet. Offenbach csodászenéjű operettje. Conchita Montenegro játéka, káp-

rázatos rendezés. Pazar toalettek. Mesés revüjelenetek. A bucaresti „Aro” premierzmozgó szezonnyitó slágere. Előadások: 3, 5, 7 és 9 órákor. Minden filmhez 2 kitérő kísérelő műsor: I. A legfrissebb Fox világhírű. II. Romániai aktualitások c. szenzációs pótkép. A június 20-ai bucaresti sportnap.

A MUNKÁS MOZGÓ MÜSORA:

Szerdán, csütörtökön, pénteken és a következő napokon 3, 6. és 9. Dupla műsor: I. Az 1-es számú közellenség. Főszerepben: Lionel Barrymore és Chester Morris. II. Nem mindig a nő az oka. Társadalmi dráma. Fősz.: Joan Crawford és Gene Raymond. III. Journal. Helyárak: 10 és 12 lej.

APRÓHIRDETÉSEK

Egyesre költsémet egy szó 2 lej, vastagabb betűvel 4 lej. Legkevesebb apróhirdetés 20 lej. Álláskeresésnek 30 százalékos kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelligé levelet csak úgy továbbítunk, ha portókönyv mellékelve van.

ÜZLETBERENDEZÉS kitérő állapotban olcsón eladó. Cim a kiadóban.

Keresek központban napos fekvésű két szoba, (különbejáratu) konyha, fürdőszobás lakást. Cim: Fränkel Hermanné, str. Baritiu 16.

KÉT-HAROM URILÁNY teljes ellátást kaphat fürdőszobahasználattal. Reg. Ferd. 82. Weiszné.

Ort. kóser zsidó családnál teljes ellátást kaphat két iskolás fiu vagy két egyetemi hallgató. Özv. Sternné, Elisabeta 32.

Francia, román, német, magyar levelező könyvelő, gépirő fiatalember szerény igényekkel elhelyezkedést keres. „Komoly referenciák” jelligére a kiadóba.

Örökre adnám egészséges, értelmes négyéves fiugyermekemet jószituált gyermektelek családnak, ahol jövője biztosítva lenne. Megkereséseket „Örökre fogadom” címmel a kiadóhivatal továbbít.

Ne felejtse el! Szeptember 20-án lesz a Magánalkalmazottak sorsjátékának húzása. A főbb nyeremények: 1 díofa háiőszoba, 1 modern rádió, 1 patefon. Egy sorsjegy bélyeggel 26 lej. Vidéki rendelésenkél kérünk 7 lej portóköltiséget. Agentura „Agimex” Cluj, Piata Unirii 3.

Hölgyek figyelmébe! Külföldi utamról imét visszatérve, szenzációs sikerrel végzünk villany és villany nélküli ondolást a legkötelesebb hősugárgéppel. Legújabb szereink úgy villany, mint vas és vizondoláshoz utólrhetetlenek. „Innocamin” hajfesték 15 árnyalatban csak Mussa-cégnél kaphatók. P. Unirii 23.

Kereskedelmi akadémiát végzett, perfekt román, magyar és francia, hivatalnokni állást keres. Megkereséseket „Magbízható” jelligére a kiadóba.

36 éves, közepetermetű és csinos urilány részére keresünk nyugodt egzisztenciával bíró és vallásos férjet. Bővebbet „Mirea” házasságközvetítő irodánál, Cluj, Calea Regele Ferdinand 116.

Házvezetőni állást keres jólfiző zsidó nő, rituális háztartásban cim: Guttman Hermann Str. Baritiu 12 sz. Hátul az emeleten.

Textil, fűszer és italszakmában jártas volt kereskedő, 40 éves, ügynök vagy bármilyen állást keres. Szives ajánlatot a kiadóba kér.

ADLER ort. kóser vegetárius étterme a legjobb és legolcsóbb. Str. Regele Ferdinand 22, I. emelet.

Nagy harisnya- és kötöttáru-gyár a szakmában jártas képviselőt keres, aki a vevőkörnél jól be van vezetve. Részletes ajánlatok küldendők Standard Reklame, Cernauti, címre „Tüchtig” jelligére.

Kiadó november 1-re földszintes 4—5 szobás komplett, komfortos, verandás, légrűtéses urilakás, délfekvésű, ugyancsak november 1-re egyszobás, nagy alkóvós, fürdőszobás, konyhás, előszobás stb. udvari urilakás délfekvésű, továbbá szeptember 1-től földszintes és szuterében 1 szobás olcsó lakások. Megtekinthetők d. e. 11—1-g, d. u. 4—7-g, Str. Saguna 20.

Konyhabutorok a legdivatosabb színekben és a legmodernebb kivitelben olcsón kaphatók a Str. Baritiu 10. szám alatti asztalosműhelyben.

A legízletesebb vegetárius ételek a Schwartz Ignác vezetése alatt álló „Flóra” vegetárius étteremben kaphatók. Rendkívül olcsó abonoma árak: 3 fogásos ebéd 20 lej, vacsora 12 lej. Str. Gherescu 7. (Kereskedelmi Akadémia során.)

PHILO Jüdisches LEXIKON

800 hasáb, 250 kép, 40 képtábla és térkép

240 LEPAGE-nál
Lej LEPAGE-nál Cluj
Kérjen ingyen „Judaica” jegyzőket.

Közöltesse
ujévi üdvözlését
az UJ KELET
ROSHASANAI
számában.

amely rendkívül gazdag tartalommal, szeptember 17-én jelenik meg. Ily módon jókívánságai eljutnak minden rokonához, ismerőséhez és üzletfeléhez és egyúttal támogatja a Keren Kajemetet is, a palesztinai földvásárlás alapját. A közlési díj kevesebb, mint amennyibe a névjegyek és borítékok, valamint a szétküldés postaköltsége kerülne.

Egyszerű üdvözlés, folytatásigazosan közölve	30.— lej
Egyszerű üdvözlés, külön sorban	50.— lej
Egyszerű üdvözlés, külön szöveggel	100.— lej
Nagyalaku keretes üdvözlés üzletek, vállalatok, egyesületek részére	250.— lej

Küldje be üdvözlés szövegét és a megfelelő összeget (postabélyegben is) vagy közvetlenül a kiadóhivatalhoz, vagy vidéki fiókkiadóhivatalaink és megbízottaink bármelyikéhez.

HIREK

— Edward király Bécsben meglátogatta Heinrich Neumann professzort. Bécsből jelentik: Edward angol király felkereste Heinrich Neumann professzort, a világhírű fülgyógyászt.

— Münchenben megkezdődtek a német-román kereskedelmi tárgyalások. Bucarestből jelentik: Tegnap kezdtek meg Münchenben a német-román kereskedelmi tárgyalásokat, amelyek célja a román kivitel felemelése.

— Két repülőgépkatasztrófa két halottal. Bucarestből jelentik: Iasi közelében egy Potez gép nekirohant gyakorlatozás közben egy fának. A gép összetört, Mihail Platon hadnagy meghalt. — Buzau mellett egy Hard gép zuhant le. Gh. Constantinescu pilóta ejtőernyővel akart menekülni, de az nem nyílt ki és szörnyethalt.

50 százalékos megfakartást eszközl, ha női és leányka álmennel és féltékabát, vagy szövetszükségletét az újonnan megnyílt „FEMINA” Sr. Memorandumul 1. szám alatti konfekció áruházban szerzi be

— A svájci Nemzeti Bank leszállította a kamatlábát. Bernből jelentik: A svájci Nemzeti Bank 2% százalékról 2-re leszállította lezárt kamatlábát.

— Hatalmas erdőtüz pusztít Franciaországban. Párizsból jelentik: A Var kerületi erdőségek kigyulladtak és hatalmas területen égnek. A kár eddig 20 millió frankra tehető. A hadsereg és tengerészet közösen dolgoznak az oltási munkálatokban.

— Elrontott gyomor és az ezzel összefüggő bélzavarok, felfúvódás, kellemetlen szájíz, émelygés, homlokfájás, láz, hányás, hasmenés, vagy székszorulás esetében már egy pohár természetes „Ferenc József” keserűvíz is igen gyorsan, biztosan és mindig kellemeesen hat. Az orvosok ajánlják.

— Baiamare városa nem fizet a városi Takarékpénztár hitelezőinek. Baiamare-ról jelentik: A baiamarei városi Takarékpénztár betétesei között ismét lángra lobbant az elkeseredés, amely hasonmása kezd lenni az évekkkel észlelt szövetkezésnek, amikor a Valea Rosie, Dealul Crucii, Posfonduson és más perifériákon tömeges gyűléseket rendeztek a pénztár hitelezői, hogy miképpen jussanak jogos követeléseikhez. Akkor a rendőrségnek kellett felfigyelni a megmozdulásra. A városi takarékpénztár szemben minden embernek bizalma volt és ott helyezték el öreg asszonyok a temetési költségre való, vagy a bányászok összekuporgatott garasait. A rendezetlen kezelés azonban kétségbeejtő helyzetbe sodorta a hitelképes intézetet, amely előbb kényszerre gyűlést kért. Ekkor a tizenhatmillió tartozás husz százalékkal csökkent. Nyomban következett ezután a konverzió, amelynek során a bank a megmaradt nyolcvan százalékos egyezségeket következtében még ötven százalékkal apasztotta. Így a városnak alig maradt a reális tartozás negyven százaléka, amit effektíve ki kellett fizetnie. A törvény és az egyezségek értelmében az így fennálló tartozás felét 1936 április 1-ig, vagyis a múlt költségvetési év végéig ki kellett egyenlíteni, míg a másik ötven százalékat a folyó évi költségvetési év végéig kell likvidálni. Voltak protekciók, akik pénzüket idő előtt teljes egészében megkapták, de ezzel szemben nagyon sok olyan hitelező is akad, aki még az első részletet sem kapta meg. A második részlettel azonban már eleve baj volt. A város arra az álláspontra helyezkedett, hogy nem fizet, mert a meglévő pénzre szükség van a főtér aszfaltozásához és hiába vagyunk túl már közel egy fél esztendővel a második részlet fizetési kötelezettségének, minden kérés vagy könyörgés visszautasításra talál. Nem lehet pénzt kapni a várostól. Legutóbb a vármegye is jelentkezett közel félmillió követeléssel, de a refrén tovább az volt, hogy nincs pénz és dr. Nistor primár arra kérte dr. Simu alispánt, hogy utaltasson ki a város részére egymillió rendkívüli segélyt, akkor najandók kifizetni a megével szembeni tartozásukat. Pedig a törvény ilyen inkoherenciákkal nem mentesíti a várost fizetési kötelezettsége alól és mégsem tartanak attól, hogy egy esetleges tömeg-perlés teljesen a csödbe juttathatja a várost?

— Nagy erdőtüz Los-Angeles körül. Los-Angelesből jelentik: Canyon de los Flores helyiség körül erdőtüz támadt. A tűz rohamosan terjed Malibu-Beach felé, ahol nagy filmstudiók vannak. Egy dinamitraktár is fenyegetve van. Igen sok ház égett le.

— Rydz-Smigly visszautazott Varsóba. Vencéből jelentik: Rydz-Smigly lengyel tábornok tegnap este hazautazott Varsóba az előre megállapított programmal ellentétben.

— Antonescu képviseli a kisantantot Genfben. Bucarestből jelentik: A Capitala értesülései szerint Victor Antonescu külügyminiszter nemskóra Genfbe utazik, ahol a népszövetségi tanács ülésén nemcsak Romániát, hanem a kisantantot is képviselni fogja.

— Borzalmas halálos szerencsétlenség a borcuti Aurum-bányában. Baiamare-ról jelentik: Tegnap ismét fiatal bányász vesztette életét a baiamarei bányában. Morar Gábor 22 éves Sarata községbeli, nasaudmegyei csiléslegény a Baiamare-től öt kilométerre levő Valea-Borcutului-i Aurum bányatársulatnál az erőfelvonásnál dolgozott. Az altárobán várta a csilléket felvonó kosarát. Két akna volt az altárobán és az egyik egy csapó ajtóval volt lefedve. Morar a lefedett oldalon állott, miközben egy kosarat azon keresztül vontattak fel úgy, hogy a lift felcsapta az ajtót és a szerencsétlen embert a fedetlen aknába hajította. Morar hatvan métert zuhant alá a második szintre, ahol azonnal szörnyethalt. Hiába próbálták társai élesztgetni, már nem volt élet benne, majd kiszállították a bányából. Ionescu bányakapitány még aznap kiszállt a helyszíre, de a vizsgálat szakásszerűen az áldozat könnyelműségét tulajdonítja a halál okának. Bányászok körében nagy az elkeseredés és általános részvét nyilvánul meg a szerencsétlen fiu hozzátartozói iránt.

OFFENBACH csodás zenéje, CONCHITA MONTENEGRO játéka. Káprázatos rendezés. Pazar toalettek. Mesés revüjelenetek.

A bucuresti „Aro” premierzozgó szezonnyitó slágere. Holnap, péntektől csak pár napig a ROYAL slágermozgóban!

Ma, csütörtökön utoljára: A KIS GRÖF. Anny Ondra és Hans Shönker remek vígjáték-slágere. Minden filmhez: A legújabb Fox világhírű és „Romániai aktualitások” című szenzációs pótkép.

— Hogyan él II. Péter, a tizenhárom éves jugoszláv király? Belgrádból jelentik: A napokban töltötte be II. Péter jugoszláv király tizenharmadik évét. A fiatal király, aki öt év múlva uralkodói jogait fogja gyakorolni, apja tragikus halála óta Szerbiában él és Belgrádban a csodálatos fekvésű Dedinjekastélyban tanul szorgalmasan. Reggel fél hét órakor ébred. Öltözködés és reggeli ima után Sussie nevű ponynjára ül. Egy óra múlva két óccsével, a hét éves Tomislav-val és az öt éves Andraa-val együtt reggelizik: teát pirító kenyérral, sok gyümölcslével. Nyolc és tizenkettő között a fiatal király tanul. Most kerül a gimnázium harmadik osztályába. Eddigi osztályzata jeles volt, amit valóban meg is érdemel, mert különösen a nyelvtanulás körül tanusit nagy haladást. A tizenhárom éves Péter király a szerb és horvát nyelveken kívül folyékonyan beszél angolul, franciául, németül és oroszul. Az udvar második érintkezési nyelve angol. Különös hajlamot mutat még a fizika és természettudományok iránt. Dedinjében miniatűr-elektromos vonaton és egy repülőgépen próbálja ki a fiatal király mechanikai képességeit. Délután tornaórát tart testvéreivel és néhány egykoru belgrádi fiúval. Kitűnően uszlik, evez, siel és korcsolyázik a fiatal király. Este vacsora előtt megegyeszer átnézi az iskolai feladatokat, nehogy másnap készületlenül jöjjön az előadásra. Az egyszerű vacsora után kilenc órakor lefekszik a kis király.

A Buddha szobor titkát
leplezi le Charlie Chan, a világhírű kínai mesterdetektív ma az Uránia Mozgóban

— Két angol professzor és egy lelkes felgyújtották a penyberthi pilótaiskolát. Londonból jelentik: A penyberthi (Wales) pilótaiskolát felgyújtották. A walesi nemzeti párt három vezetője: Lewis professzor, Valentine lelkes és Williams tanár megjelentek a rendőrségen és kijelentették, hogy ők gyújtották fel a pilótaiskolát, mert ezáltal akartak tiltakozni annak felállítására ellen.

— Dinu Bratianu még 10 napig marad Németországban. Bucarestből jelentik: Dinu Bratianu, a liberális párt elnöke, néhány nappal ezelőtt Münchenbe érkezett. A pártelnök felesége beteggyárhoz utazott a bajor fővárosba, ahol valószínűleg 10 napig marad.

Ez a Párisi élet

— Tizennyolc hónapban állapítják meg a katonai szolgálati időt Belgiumban. Brüsszélből jelentik: A vegyes katonai bizottság azon a véleményen van, hogy a katonai szolgálati időt 18 hónapban kell megállapítani a gyalogság, 12 hónapban a többi fegyvernem számára.

— H. Devcséri Anci mozgásművészeti iskolájában a tanítás szeptember 15-én kezdődik. Beiratások, előjegyzések egész nap a Regele Ferdinand 25 (főpostával szemben) alatti iskolában. Testformáló torna, győgytorna, ritmika, plasztika, dinamika. Tanerőképzősök felvétele okt. 1-ig bezárólag. Telefon 980.

— Baldwin miniszterelnök meghosszabbítja szabadságát. Londonból jelentik: Baldwin miniszterelnök meghosszabbítja szabadságát orvosai utasítására egészen október végéig. Baldwin azonban szoros kapcsolatot tart a kormány többi tagjaival a napirenden levő kérdésekben.

— A teológiai fakultások továbbra is az egyetemekhez tartoznak. Bucarestből jelentik: A teológiai fakultások dékánjai elutasították a szent szinódus kérését, hogy a cernauti, bucuresti és chisinaui teológiai fakultásokat helyezték a szinódus fenntartásába alá. A teológiai fakultások tehát ezután is, mint eddig, az egyetemek fenntartásába maradtak.

A közeledő nagy ünnepek alkalmából gondolatok a Zsidókórházra!

A Kórház Egyesület tárgysorsjátékán 400 gyönyörű ajándéktárgy közül nyerhet, ha most megvásárolja Kórházorsjegyét

50 leiért

Elárusítás a Kereskedelmi Hitelbank R. T. Cluj, Piața Unirii No. 20.

és az ország minden jelentősebb városában

Részletek egy meggyógyult ember leveléből, mely sok embert érdekelhet...

G. Sándor aradi kistisztviselő többek között a következőket írja nekünk: „... 13 évig majdnem állandó betegeskedés után szabadított meg egy „Gastro D” kúra már-már gyógyíthatatlannak hitt súlyos gyomor-bajomtól. A folytonos koplalástól annyira lesoványodtam és legyengültem, hogy már csak árnyéka voltam régebbi önmagamnak, amikor szemembe ötlött a lapokban megjelent közlemény a világhírű amerikai „Gastro D” gyógyszeréről. Megrendeltem és már az első napok után feltűnően jobban éreztem magamat, elkezdtem rendszeresen étkezni és visszanyertem régi életerőmet és életkedvemem... „Gastro D” kapható az ország minden gyógyszerárában és drogeriájában, vagy postán megrendelhető 130 lej utánvét mellett Császár E. gyógyszerárában Bucaresti, Calea Victoriei 124.

Az alba-uliái zsidóság tiltakozó gyűlése a palesztinai bevándorlás fellügmentése ellen

Impozáns gyűlés keretében tartotta meg az alba-uliái zsidóság tiltakozó mitingjét szept. 3-án a palesztinai bevándorlás fellügmentésének terve ellen. A ZsNSZ helyi csoportjának disztermét zsufozásig megtöltötte a közönség, amelynek sorai között a zsidóság minden árnalata és rétege, az ortodoxia, a cionisták, a karitatív egyesületek és az összes ifjusági frakciók reprezentánsai megjelentek.

A gyűlést dr Krausz Mór főrabbi nyitotta meg, aki emelkedett hangon, mélyszántó beszédben világított rá a zsidóság kétezeréves, szenvedésekkel telt küzdelmeire, melyeket a gyűlölet és rágalmozás hadjárata ellen vezetett a zsidó tan, a zsidó etika és egy magasabb eszmény szolgálataiban. A zsidó tan erkölcsi ereje az a fegyver, mely a multban is és a jövőben is minden ellenkező hatalmi ténykedés dacára diadalra fogja vinni a zsidó nép igazságos és jogos követeléseit.

A főrabbi végül is erélyes szavakban kelt ki azon árulás ellen, melyet az angol kormány elkövetne, amennyiben a bevándorlást, ha csak ideiglenesen is, fellügmenten.

A nagy tapssal fogadott megnyitó után dr Halász László, a ZsNSZ helyi csoportjának elnöke szólt fel. Beszédének első részében rámutatott a romboló hatásra, melyet az elmúlt század asszimilációja végzett a zsidóság soraiban, szétfűgészve a zsidóság népi jellegében rejlő erőket. Majd rátérve a cionizmus célkitűzéseire, kiemelte az országépítés hatalmas lendületét, mely hivatva van a szunnyadó zsidó energiát és népi öntudatot új életre fakasztani. Sajnos, ez az újjáéledő népi reneszansz szoros kapcsolatban áll az angol gyarmati politikával, amely — mint már annyiszor — hajlandó vállalt kötelezettségeit, melyek a zsidó nemzeti otthon létesítését garantálták a Balfour-deklarációban, pillanatnyi politikai adottságok kedvéért megmásítani és a zsidó tömegek bevándorlását veszélyeztetni. A zsidóság azonban öntudatosan, teljesített munkájára, hatalmas alkotásaira hivatkozva — amelyekkel egy teljesen kipusztult, sivatagon virágzó kolóniák százait hívta életre — visszautasítja ennek a tervnek még csak gondolatát is és tiltakozó szavát felemeli az egész világ előtt a készülő jogfosztás ellen. Az angol kormány palesztinai mandátumával vállalta azt a kötelezettséget, hogy a zsidó nép számára nemzeti otthon teremt: a zsidóság viszont vállalta ennek az otthonnak felépítését. A zsidó nép úgy az Ereben, mint a galutban állja ezt a feladatot, jogosan követeli tehát a brit kormánytól, hogy a maga részéről is megtartsa az ígretet, melynek alapján a Népszövetségtől a mandátumot kapta.

Dr Halász alapos felkészültségi, széles skálájú előadását a közönség nagy tetszéssel fogadta, majd a jelenlévő összes zsidó testülettel egyetemben egyhangú lelkesedéssel tette magáévá a betérjesztett tiltakozó határozati javaslatot, mely a fentiek összevonásával abban a reményben csendül ki, hogy az angol kormány nem fogja a zsidóság mértelen szenvedéseit tetézni, hanem inkább a bevándorlás megkönnyítésével siet a zsidó nép segítségére.

A gyűlés a Hatikva és Tehezkna hangjával nyert befejezést. (Dr B. A.)

Férfi fehérneműt

jót olcsón, méret után csak a készítőnél vehet. Hozott anyagból is vállal.

„WOJA” Cluj, Reg. Ferd. 65.

UJ KELET Legújabb hírek

Londonban megkezdték a spanyol polgárháboruba való benemavatkozási szerződés tárgyalását

A két lázadó portugál hajó legénysége a spanyol kormányhoz akart csatlakozni. A kormánycsapatok előnyomulnak a talaverai fronton. Kisebb helységek elfoglalását jelentik a zendülők

Mola tábornok későbbi időpontra halasztja San Sebastian ostromát

A Havas lisszaboni jelentése szerint a két hadihajón tegnap történt zendülési kísérlet kommunista jellegű volt. A miniszterelnököt éjjel keftették fel a hírrel, mire azonnal a helyszínre küldte adjutánsát. Ez egy csónakon közelítette meg a hadihajókat, amelyek azonban gépfegyvertűzzel válaszoltak. A csónak két tengerész megsebesült. Egy másik zendülő matrózcsoport meg akarta nyerni ügyének a Bartolomeo Diaz parti rendőrhajót is, de csak néhány tüzér csatlakozott hozzájuk. A két hadihajó ki akart menni a nyílt tengerre, de amikor ezt megkísérelték, megszállták a parti ütegek. Több zendülő meghalt, a többiek futni igyekeztek, de elfogták őket. Megállapítást nyert, hogy a két hajót Valenciába vagy Malagába akarták

vinni, hogy a spanyol kormánycsapatok segítségére legyenek. Az egyik hadihajó négy tengerésznövendéke megtudta a tervet, uszva partrajutott, azonnal jelentést tett a tengerészeti miniszternek, aki a maga részéről utasította a parti ütegek üzembehelyezését. A zendülők közül 12 meghalt, 20 megsebesült. Újabb lisszaboni jelentés szerint a zendülésben résztvevő két hajó tisztjeit elbocsátják a hadsereg kötelékeiből és csak akkor veszik vissza, ha sikerült bizonyítaniok azt, hogy igyekeztek elfojtani a zendülést.

Salazar miniszterelnök kijelentette az újságíróknak, hogy a helyzet teljesen tisztázott és a kormány telegen nyugodt az ország rendjét illetőleg.

Pedrot, nagyszámu foglyot ejtett és sok hadianyagot zsákmányolt. A kormánycsapatok 250 halottat hagytak hátra.

A sevillai amerikai konzulátus a washingtoni kormánytól jegyzéket kapott, amelyben Franco tábornoktól sürgetik a Kane hajónak a zendülők repülői által való bombázása ügyének kivizsgálását. Franco tábornokot felszólítják, hogy a jövőben az amerikai hajókat ne veszélyeztessék a zendülők repülői.

Újabb hendaye-i jelentés szerint Toledótól északra a zendülők 5 tüzérségi ágyút, három tankot, hat gépfegyvert és nagyobb mennyiségű hadianyagot zsákmányoltak. A kormány itt 400 embert veszített.

Burgosból jelentik, hogy Mola tábornok tegnap este visszatért Valladolidba, Guipuzcoából jövet és kijelentette, hogy San Sebastian irányában az előnyomulás rendszeresen folyik. Tegnap a Jazuibei hegyet foglalták el, amely Pasajes kikötőt uralja.

Egyidejű burgosi jelentés szerint egy zendülő hadoszlop Vaillablino környékén előnyomult és nagymértékben felmentette Oviedo városát és meggyengítette a kormánycsapatok nyomását a város ellen. Oviedótól délkeletre a zendülők elfoglalták Palma Terrát. Hat kilométernyire ettől a városkától a kormánycsapatok támadását is visszaverték.

Unamuno heves kirohanása a madridi kormány ellen

A Le Matin c. párizsi lap intervjút közöl Miguel de Unamuno spanyol filozófussal, a legrégebb spanyol egyetem rektorával. Többek között ezeket mondja Unamuno:

— A külföld nem veszi észre, hogy Spanyolország egy örült járvány prédája, amit egy bomlasztó kormány szabadított el. Lehet, hogy a reménytelenség válsága is hozzájárult, mivel a katolikus Spanyolország már nem hisz. A reménytelenségen kívül valami patológikus jelenség is van a mostani összes borzalmakban. Nem alkoholizmus okozza ezt, mert a spanyol nem iszik. A leromlás más forrására is gondolok, egy másik „eszés” országra (Nyilván Franciaországra gondol

Portugália még nem küldte el megbízottját a spanyol benemavatkozási bizottság londoni ülésére

Londoni jelentés szerint tegnap megkezdődött a spanyol háboruba való benemavatkozást ellenőrző bizottság ülése. Ezzel kapcsolatban a Daily Herald kiemeli a spanyol háboruba való benemavatkozást ellenőrző bizottság ülésének fontosságát. Ezzel az összejövetellel Leon Blum meg akarja előzni Európának két táborra való szakadását, tehát azt, hogy egyik vagy másik spanyol hadviselő fél pártjára álljon. Ez minden európai biztonság megszűnését jelentené. Ha mást nem is, de Blumnak sikerült elérnie, hogy az európai államok képviselőit egy asztalhoz ülteti, hogy együtt tárgyaljanak, ami már maga is nagy fontossággal bír. A News Chronicle szerint akár elküldi Portugália megbízottait, akár nem, a bizottság első fennvalója lesz lezárni a hadianyagszállítások útját Portugália felől. Ennek elérésére több lehetőség van, de a legegyszerűbb lenne kiterjeszteni a hadianyagkivitel tilalmat Portugáliára is.

Londoni jelentés szerint tegnap estig még nem volt ismeretes, hogy Portugália képviselteti-e magát a spanyol benemavatkozás ellenőrző bizottságában.

Meghíusultak a tárgyalások a zendülők és kormánypártiak között San Sebastian megkímélésére

Hendaye-i jelentés szerint egy repülőgéppel dobott le tegnap bombákat Hendaye mellett, de nem robbantak fel. Három kormányrepülő bombázta tegnap délután Fontarabiát és a zendülők hadállásait. Ezt eredménytelen légielhárító bombázás követte. A zendülők és kormánycsapatok közti tárgyalások San Sebastian megkímélését illetőleg meghíusultak. San Sebastian ellen azonban nem indítják meg azonnal a támadást, mivel Mola tábornok előbb pihentetni akarja az iruni harcokban kifáradt csapatait. A sansebastiani rádió tegnap nem adott másort. A város védelmét 8600 kormánypárti látja el.

A kordovai fronton súlyos vereséget szenvedtek a zendülők

A madridi lapok jelentése szerint a kormány repülői Puerta de Picónál megsemmisítettek egy zendülő hadoszlopot, amely 300 embert veszített. A malagai kormánycsapatok állítólag elfoglalták Oliverát.

A kordovai fronton tartózkodó külföldi újságírók megerősítik, hogy a zendülők vasárnap meg akarták törni a frontot, de súlyos vereséget szenvedtek.

A harc 13 órát tartott. A zendülők 108 halottat hagytak hátra.

A kormánycsapatok tegnap folytatták előnyomulásukat a talaverai fronton.

A kormány intézkedett, hogy halálal bün-

tessék mindazokat, akik a rendőrség engedélye nélkül letartóztatásokat eszközölnek, vagy kivégzéseket hajtanak végre.

Küszöbön áll Talavera eleste

A Havas madridi jelentése szerint tegnap hajnalban a kormánycsapatok megtámadták a zendülőket a talaverai fronton és kényszerítették rá, hogy Talavera del Tajóig visszavonuljanak. A zendülőknek sikerült azonban a nap további folyamán bizonyos szakaszon visszacsorítani őket, este viszont a kormánycsapatok ismét meghódították a reggel birtokukba vett területeket.

Talavera este küszöbön áll.

Ezen a fronton 9 kormányrepülő bombázta a zendülők előőrséit és nagyobb veszteségeket okozott nekik. A kormánycsapatok nagyobb mennyiségű hadianyagot zsákmányoltak. Asensio tábornok csapatszemlét tartott.

Tegnap Largo Caballero megtekintette Toledót és az estramadurrai frontot, ahol találkozott Asensio tábornokkal. A kormánycsapatok három kilométernyire táboroznak a Talavera del Tajótól.

A zendülők Madrid egyik pályaudvarát bombázták?

A Havas jelentése szerint a teneriffai rádióállomás, amely a zendülők kezében van, Madrid egyik pályaudvarának, Attchanak és a Quatro Caminos negyednek a zendülők által való bombázását jelenti.

A burgosi rádió tegnap este közölte, hogy a zendülőcsapatok elfoglalták San Esteban de Praviát, amelynek lakossága örömmel fogadta a zendülőket. A repülők bombázták a trubiai és La felgureai fegyvergyárakat.

Yague ezredes tegnap elfoglalta Arenas san

Habsburg-összeomlás

Branco Brehra megrázó történelmi regényei, „Igy kezdődött — Apis és Este” 408 lap, 172 lej, „A kétfejű sas lehell” 436 lap, 172 lej

LEPAGE-nál, CLUJ

Postán utánvétellel. — Kérje az új könyvszerzőcikk teljes jegyzékét!

MEGNYILT! MEGNYILT!

BERKOVITSNÉ
(Oradeáról)
orth. kóser étterme
BUCUREȘTI,

Str. Lipsicani 7. Galeries Lafayette mögött

Unamuno). Madridnak már nincs kormánya, csak fegyveres bandái vannak. Azana senkit sem képvisel. A harc hosszú lesz a gyilkosok és fegyveres nép között, akik a hadsereg mellett harcolnak. Emlékeztetek arra, hogy én is a katonák mellett állok, pedig egyszer nem ezt mondtam. A hadsereg az egyedüli alap, amire a csendet és rendet rá lehetne építeni Spanyolországban — fejezte be Unamuno nyilatkozatát.

Újabb zendülő-jelentések

A sevillai rádió jelentése szerint Huescanál a zendülők megverték egy kormánycsapatot. A kormánycsapatok helyzete Bilbaoban reménytelen. Oviedoban Aranda ezredes számos foglyot ejtett. 4000 kormánypárti védi San Sebastiant, de valószínű, hogy nagyobb ellenállás nélkül megadják magukat. Asturiában Santana falut elfoglalták a felkelők, amelyek repülői ma folytatták offenzívájukat Madrid ellen. Talavera della Reinánál Yague ezredes megverte a kormánycsapatokat, amelyek 200 halottat és 350 sebesültet hagytak hátra. A zendülők elérték San Sebastian első házait.

Madridból jelentik, hogy hét kémkedésért vádolt portugál alattvalót agyonlőttek.

Huszonhét állam vesz részt a spanyol benemavatkozási bizottság ülésén

London, szeptember 9. A spanyol benemavatkozási bizottság mai ülésén 26 állam megbízottai vettek részt és pedig: Albánia, Ausztria, Belgium, Bulgária, Csehszlovákia, Dánia, Észtország, Finnország, Franciaország, Németország, Görögország, Magyarország, Írország, Olaszország, Lettország, Litvánia, Norvégia, Luxemburg, Hollandia, Lengyelország, Románia Oroszország, Svédország, Törökország, Jugoszlávia és Nagybritannia. A bizottság legközelebbi ülését akkor fogja megtartani, amikor Morrison, a bizottság angol elnöke, úgy fogja vélni, hogy az egyes kormányok által a benemavatkozás ügyében adott válaszok megvitatása szükségesé válik.

Genf, szeptember 9. (Rador.) A madridi kormányt a Népszövetség közgyűlésén Alvarez Delvayo külügyminiszter fogja képviselni.

Uránia Nozgó

CHARLIE CHAN

közismert detektív legújabb izgalmas kalandjai láthatók a

BUDHA SZOBOR TITKA
főszerepben: **WARNER OLAND**

A filmben román-magyar feliratok vannak.

Megnyílt Nürnbergben a nemzeti szocialista pártkongresszus

Julius Streicher üdvözölte Hitlert Nürnberg városának nevében

Nürnberg, szeptember 9. (Rador.) Ma délelőtt 11 órakor megkezdődött a 8-ik nemzeti szocialista pártkongresszus. A Luittspold-teremben Hitler, a kormány tagjai, a diplomáciai kar, a hadseregvezetők és számos külföldi delegátus jelenlétében vette kezdetét a megnyitó ünnepség. Hess megnyitó szavai után Lutze, a rohamosztigosok parancsnoka a párt elhunyt tagjainak névsorát olvasta fel.

Julius Streicher üdvözölte Hitlert Nürnberg városának nevében, majd Hitler proklamációját olvasta fel Wagner, a müncheni párttagozat elnöke.

Ma hajnalban a város melletti nemzeti szocialista tábor tagjai megjelentek Hitler

balkonja alatt, néhány dalt intonáltak, mire a Führer megjelent és köszönetet mondott nekik.

— Elhújasodásnál, közhívennél és cukorbetegségnél, oxularia és phosphaturia képződésénél, hűgysavas sók lerakódásánál a természetes „Ferenc József” keserűviz javítja a gyomor és a belek működését s tartósan előmozdítja az emésztést. Az orvosok ajánlják.

FRATERNITAS Könyv- és Lapkiadó R. K. ügyosztó G. H. Strada Baron I. Pop 18. Telefonszám: 8-81.

CENZURAT